

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAKUR*

İKİ AYLIK EDEBIYAT DERGİSİ · SAYI 3 · Özel Basım · OCAK-ŞUBAT 2015 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

9 7721 4816 82004
ISSN 2148-6824

4	Turgut Uyar OZAN KIRICI, MERVE NUR DEMIROK TURGUT UYAR	26	İşime Gelmeyen Kader DİLАН BOZEL, Şiir
7	Geyikli Gece TURGUT UYAR, Şiir	27	Hasan Ali Toptaş SERDAL KESKİN, Biyografi
8	1976 TURGUT UYAR	29	Cehennem Başkalarıdır Sartre'dan Seçmeler
10	Hüküm [Yargı] BURCU BARAZ, Deneme	30	Satranç Stefan Zweig
11	Hazreti İnsan SALİH SAMET GÜR, Deneme	31	Paralel Aşklar Teorisi ÖZLEM GEDİZLİOĞLU, Şiir
13	Kafkaesk Varoluş DAMLA KATUK, Deneme	32	Çarpışma EMRE AKSOY, Öykü
14	Sana Anlatmak İstiyorum CENGİZHAN GENÇ, Şiir	34	Kadın Olurum EMİN ÜNLÜ, Şiir
15	Bir Ben Kaldım Dünyalı SİNEM SAL, Şiir	34	Mezarsız Ölű Bir Karganın Ardından EMRE MANİA, Şiir
16	Bir Mahir Ünsal Eriş Röporajı NERGİS SELİ, Röportaj	35	Dündüklü Davul DILEK ATAY, Şiir
18	Yapışkan Düşler ALİ ERDOST, Şiir	35	Yeni Bir Şiir ENES GÜRAN, Şiir
19	Bir Sanat Eseri: Marcel Duchamp OĞUZ GÜNER, Sanat	36	Ressamlar Arasında Bir Sözsüz Şair: Marc Chagall EFKAN OĞUZ, Sanat
20	UYAR, CANSEVER, SÜREYA, AYHAN ŞİİR	38	Tiffany'de Kahvaltı (Truman Capote) OZAN KIRICI - DENİZ GÜL, KİTAP DÜELLO
22	Yazıldığı Gibi Okuyunuz: Po Polsku! YASEMİN ÖZDEMİR, Lehçe	40	Instagram Sizden gelenler
24	İffetsiz Bir Şiir Üzerine Pablo Neruda - Çeviri: OZAN AKGÜL, Çeviri	41	Son Şeyler İçerik adına
25	Mandalina Kabuğunu Sevme Sanatı ZEYNEP SUEDA ÇELİK, Öykü	-155	GÖKHAN DEM hangımız caz, hangımız güz?

Yazlarınızı, çizimlerinizi ve çalışmalarınızı editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştırabilirsiniz.

KAFKA OKUR

Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Kafka • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 3 • Ocak - Şubat 2015 • 8 TL

Özel Basım

İmtiyaz Sahibi
Gökhan Demir

Editör
Gökhan Dem/gokhan@kafkaokur.com

Düzeltiler
Burcu Baraz
Fatih Cerrahoğlu

Kapak Resmi
Aykut Şerefoğlu
Seren Suyabatmaz /Arka Kapak

İllüstrasyonlar
Hilal Kosovalı

İletişim
editor@kafkaokur.com

Abonelik
bilgi@kafkaokur.com

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı
Görsel Dizayn Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Bulvarı Deposite İş Merkezi
A5 Blok K:4 no:405 İkitelli OSB /
Başakşehir, İstanbul
Tel: (212) 671 91 00
Faks: (212) 671 91 00
Matbaa Sertifika No: 16269

Dağıtım
Kültür Dergi Dağıtım
Tel: (216) 495 9044
Tel: (216) 495 9045

©Her hakkı saklıdır
Bu dergide yer alan yazı, makale,
fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik
ortamlar da dahil olmak üzere yazılı izin
olmaksızın kullanılamaz.

Lauer gützen war Usen eue in lec m m pream
e e sum (shri bti nich eisn sind (darf gütze durchschre
Partei en, mit den k. xi Jahren fort befreundet war, empfehl
machte Kalle die meiste Fehler aufgetrete

Turgut Uyar

ozan kinci - merve nur demirok sayfa 4

Nedir Turgut Uyar'a göre şiir? Şiir, kendi tabiriyle, insanda değişimeyeni aramaktır: "Şiirde ölmeli aramak boşunadır. Bir kez günü geldiğinde ölmeyen şiir, çağında da zaten pek yaşamamıştır. Bununla beraber değişen çağlar, değişen şiirler ortasında, insanda değişimeyeni aramak akla gelebilir."

Hüküm [Yargı]

deneme sayfa 10

Georg'un annesi 2 yıl önce ölmüş. Anne ölünce evdeki güç dengesi değişmiş, baskın baba kendini kenara çekmiş, dükkanda işler Georg'un istediği şekilde yürütülmeye başlanmıştır. Son iki yılda dükkânın geliri 5 kat artmış. Eski ezik Georg gitmiş, yerine güçlü ve zengin Georg gelmiş.

Hazreti İnsan

deneme sayfa 11

İnsan, eşref-i mahlükâttir. Peki bu ne demektir? Eşref-i mahlükât; Arapça bir tabir olup "yaratılmış olanların en şereflişi" anlamına gelir. Bu yüzden insanların insanca yasaması, insanken insan-lıkta çıkmaması, bozulmaması gerektiği savunulur. İnsan fiziki, biyolojik özellikleriyle diğer yaratılmış olanlardan ayrılmakla beraber düşünce, yetenek, konuşma, akıl gibi ihsanlarla da diğer tüm mahlükâttan ayrılır.

Bir Mahir Ünsal Eriş Röportajı

röportaj sayfa 16

"Kâğıda geçirmek yazmak faaliyetinin son aşaması. Yazmak; yazmanın en küçük ayrıntısı, suyun üzerindeki kısmı, hâlbuki aşağılarda çok daha büyük bir şey var!"

Yazıldığı Gibi Okuyunuz: Po Polsku!

deneme sayfa 22

Ülkemizde Lehçe deyince kaç kişinin aklına Polonya geliyor? Neredeyse hiç kimsenin. Kelime anlamı olarak yaptığı tek çağrı şive farklılığı anlamında olan 'Lehçe' sanırım. Oysa ki bir Doğu Avrupa ülkesi olan Polonya'nın ana dili ve dünyada yaklaşık elli milyon insan bu dili konuşuyor.

Cehennem Başkalarıdır

sartre'dan seçmeler sayfa 29

"Tanrı uzaktan gösterilebilir mi? Varlık, var olmayanı tasarlayıp üretебilir mi? Mutlak, göreceliliğe yol açar mı? Gölgeyi tasavvur edebilir mi ışık? Gerçeklik görüntü ile yer değiştirilebilir mi?"

Çarşıma

öykü sayfa 32

Birkaç saniye daha otursa sohbetin, daha doğrusu sıkıcı soruların ve bunlara verilen zoraki cevapları uzayacağını biliyordu. Paltosunu giydi ve diğer vagona geçmek için hızla kalktı yerinden. İki vagon arasındaki boş alana gelince durdu, bir sigara yaktı.

Ressamlar Arasında Bir Sözsüz Şair: Marc Chagall

sanat sayfa 36

Nitekim Turgut Uyar, Cemal Süreya, Sezai Karakoç ve Edip Cansever gibi şairlerin dâhil olduğu ikinci Yeni şiir akımı da Chagall, Klee ve Picasso gibi ressamlardan oldukça etkilenmiştir. Özellikle Chagall'ın imgeleri kullanımı, perspektifi reddetmesi ve kendine özgü ve soyut kompozisyonları, ikinci Yeni şairlerinin alıştıralındı dîl kurallarını yapısıkume uğratması ve anlatılarının soyutlaşması ile birbirine koşut özelliklerdir.

hangımız caz, hangımız güz?

Üçüncü sayımız. kafka okur yüreğinize dokunabilemeye başıyor. tüm varoluş sebebimiz ruhunuza ulaşabilmek, iyi bir güzeli yakalamak. ilk iki sayımızda bizlere göstermiş olduğunuz yoğun ilgi ve destekten dolayı sizlere sonsuz teşekkür ederiz. beraberliğimizin daim olacağı umudu filizlendi siz de. kafka okur ormanımız olsun mu? fikir, sanat ve edebiyat çerçevesinde büyüyeilmek, daha ileriye yüklemek, dünya içinde sosyal bir proje olabilmek, türk edebiyat-sanat tarihini tüm dünyaya tanıtabilmek, okutabilmek gayesiyle çıktıığımız yolun ilk adımıdır kafka okur dergisi. turgut uyar'ı, cemal süreya'yı, cemil meriç'i, tezer özlü'yü, sabahattin ali'yi, cahit zarifoğlu'nu, leyla erbil'i ve nice yazarımızı new york'ta, londra'da, berlin'de, pekin'de, yeni delhi'de, tokyo'da kısaca tüm dünya'da tüm insanlığa tanıtmak, okutmak. çünkü bizim yazarlarımızın dünya'ya (insanlığa) bıraktığı ancak bir türlü ulaştırılamayan, geç kalınmış mesajları var. verilmesi gereken mesajlar (başış) için daha da geç kalınmamalı. mesaj için bir köprü gereklidi belki de ve bu köprüyü beraber inşa edeceğimize inanıyoruz. okuyan, çok okuyan bir toplum oluyoruz her geçen gün, giderek artan. dahi yazıya dökülen düşünceler, duygular, fikirler, çizimler. kafka okur yazan, çizen, her şeye rağmen ne

olursa olsun dünyaya umutla bakabilen, çocukları seven, emeğe sonsuz saygı gösteren, sevgi ve barış mesajları vermeyi umut eden, göge bakamasını bilen tüm herkesin buluşma noktası oldu. peki neden kafka okur?

"edebiyattan başka endişesi olmayan bir zeka, bilir ki hiç kimse başkasının kendisinden evvel düşünmediği bir şeyi düşünmekle öğünmez, bilir ki bir fikrin değeri yalnız şeklärindedir ve eski bir fikre yeni bir şekil vermek, işte bütün sanat ve insanlığa nasip olabilecek tek eser budur." oscar wilde

kafka'nın yazdıklarının sınırsız derecede kendisini aşmaktadır ve insanlığın tüm acılığını gözler önüne sermektedir. "kafka mizahi aracılığıyla edebiyata, aynı renklerden oluşan yeni bir karışım ya da yeni bir müzik notası gibi, yeni bir tarz getirmiştir." biz kafka okuruz. kafka'da derki "ben edebiyattan ibaretim, başka hiçbir şey değilim, olamam." dünya'ya seslenişimiz sadece edebiyat ile olacaktır. sadece edebiyat!

bu bir çağrıdır!

iyi okumalar...

gökhan dem

"bir sel geniş alanlara yayıldıka sığlaşıp bulanır su. devrim
buhar olur uçar ve geriye yalnızca yeni bir bürokrasının batağı
kalır. acılar içindeki insanlığın kelepçeleri büro kâğıtlarından
yapılmaktadır."

franz kafka

Turgut Uyar

OZAN KIRICI - MERVE NUR DEMİROK

Söz konusu Turgut Uyar olunca; konu olan söz olduğu için söylenecekler yetersiz kalıyor; çünkü Uyar, sözü her anlamiyla kullanırken kendini ve sanatını soyutlamayan ve okurla aynı evrende yaşayabilen usta bir şair. Daha ilk şiiri *Arz-ı Hal* ile –bu şiir, onu Turgut Uyar yapan şirlerden biri olarak pek sayılmasa da- Nurullah Ataç gibi bir ‘dil sapiğı’na ‘Ne olursa olsun, onun için atıyorum zarımı’ dedirtecek kadar sağlam bir dile sahiptir. Peki, Turgut Uyar’ı, Turgut Uyar yapan nedir? Şehre sinen kokuyu, sesi, insanı ve insana sinen şehri; olduğu gibi yaşamı, daha fazlasını değil bu kadarını, sadeliğin en geniş kapsamlı ifade biçimini olduğunu bilerek yazması diyebiliriz.

Nedir Turgut Uyar'a göre şiir? Şiir, kendi tabiriyle, insanda değişmeyeni aramaktır: “Şiirde ölmeyezi aramak boşunadır. Bir kez günü geldiğinde ölmeyen şiir, çağında da zaten pek yaşamamıştır. Bu nünlə beraber değişen çağlar, değişen şirler ortasında, insanda değişmeyeni aramak akla gelebilir.”

Onun şiiri, zaman içinde yapısal ve içeriksel olarak değişse de dokunduğu konular ‘insanda değişmeyen’ düzleminde kaldığı için her dönemde sevilerek okunmayı sürdürmüştür. Uyar, kimi zaman şehir insanının yalnızlığından dem vurur, kimi zaman esriksel bir coşkunlukla kalemini özgürce savurur ve *Eski Kink Bar-daklar*'nın kenarından, *Geyikli Gece*'nın içinden, *Göge Bakma Du-rağı*'ndan, zamanın işleyen *Büyük Saat*'ının altından seslenir bize.

İlk şiir kitapları *Arz-ı Hal* (1949) ve *Türkiyem'den* (1952) sonra Uyar, öncelikle *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959) ile kendi sesini bulmaya başlar. Şiirleri ‘toplumcu’ tüm tortulardan sıyrırlar ve tüm çıplaklığı ile yaşamı önmüze sunan yapıtlara dönüşür. Kitabın ilk şiiri *Geyikli Gece*'de Uyar, 1950'lerin sonuna doğru geldiği Ankara'da kir hayatının ardından yabancılıdığı şehir hayatından ‘naylon’ olarak bahseder. Boğazımıza kadar battığımız betonların içinden artık çok uzaktaki doğaya bir bakış fırlatır ve gözlerimizde kalan son masumiyet pırıltısının bu geyikli geceden geldiğini ifade eder. Şehrin dışileri arasında sıkışıp kalmışlar içinden yitenler adına bir anmadır bu:

“Geyığın gözleri pın pın gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telaşlı
Sultan hançerleri gibi ayışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben”

Herkesin tek tipleştirildiği, sindirildiği bu hayatı sığındığımız odalardaki ‘umutlu sevişmeler’imiz, ‘gümüş semaverler’den çıkan buhar, ‘kesme avizeler’in sallantısı bize umut veren ve karşısında biz; bu umuda karşı yapabileceği hiçbir şey olmadan duran ve tek avuntuyu şiirin sonundaki gibi ‘Bir bardak şarabı kendim için içiyorum’ diyerek bulanlar. Yalnızlık ise son dizeden siziyor odamız: “Uzanıp kendi yanaklarından öpüyorum.”

Dünya'nın En Güzel Arabistanı'ndan sonra gelen *Tütünler İslak'ta* (1962) *Terziler Geldiler* şiiri ile sanayileşme karşısında yenik düşen el emeğiinin durumunu yansıtır. Bu şiirde *Geyikli Gece*'ye benzer bir mistik tada sahiptir. Terziler ve tüm şehir, bir cenaze hazırlığı içindedirler. Soğuk, metalik olana karşı kaybettikleri her şeyi temsil eden at için *onbin* yıllık çelenk bırakırlar. Bu, insanlık tarihinin geldiği noktayı işaret eder bize. Çaresizliği ve hüznü, terzilerin üzerine giydiren, Türk şiirinde pek az insanın yapabildiği bir yalınlıkla ifade eder:

*"Terziler geldiler. Durgunluktu o dökük saçık
giyindikleri
Yanm kalmışlardı. Tamamlanmadılar. Toplu
odalannı sevdiler."*

Uyar, Geyikli Gece ve Terziler Geldiler örneklerinden de görülebileceği üzere, evrenini herbir kitap ile daha da genişletir. Şehirleşme ve sanayileşme sonucu evine, odasına hapsolup aynılan ve bireyselleşmemeyen insanın içini dışına, lades kemiğini kırar gibi çıkarır. Uyar, toplumsal bağlamda pek çok görünmez iğneyi terziler gibi havaya kaldırır ve terzilerin iğnesini kendine çuvaldzını bize batırır.

Bu iki kitaptan sonra Divan (1970) ile farklı bir biçimde dener şair. Divan şiirinin biçimsel yapısıyla günümüz insanının manzumesini yazar. Geleneksel olana dönmek gibi bir çabası yoktur. Geleneksel olanla, kendi zamanının algısını birleştirerek özgün bir tat sunar bize. Divan, geleneksel şiir ile dönem şiiri arasında başarılı bir köprü olarak şairin külliyatında yer alsa da bundan sonraki şiirlerinin gidişatını etkilememiştir.

Şiir üzerine ahkâm kesmektense Turgut Uyar'ın kendi sözleriyle bu yazımı sonlandırmak daha mantıklı olur: "Şiir yazmaya yeltenmek, geleneksel ve umarsız bir aptallıktır. Şiir hiç olmamıştır: Gök gürültüsünden ve yalnız adalardan başka. Üstelik gereği de yoktur, olmayacak mutluluklar ve olağan umutsuzluklardan başka, hayvansal saflığı aramaktan başka."

üç kere üç dokuz eder
bilirsin
birin karesi birdir
kare kökü de
bilirsin
"mutlu aşk yoktur"
bilirsin

ama baharda ya da dışarda
sonsuz göğün altında
aşkın aşkla çarpımı
nedendir bilinmez
garip bir biçimde
hep sonsuzdur

kare kökü de yoktur

sibernetik // turgut uyar

Divan kitabındaki şiirlerde denediği farklı biçimler onu *Dünyanın En Güzel Arabistanı* ve *Tütünler İslak'ın* çığın-hüzünlü, bireyi şehire, şehri bireye indirgeyen, biçim açısından tek düzeltik göstermeyeceğini uzaklaştırır. Özellikle Toplandılar (1974) ve Kayayı Delen İncir (1982) Turgut Uyar'ın kendisini ve şairliğini en iyi şekillerde kanıtladığı şiirlerini barındıran kitaplardır. Farklı biçimleri denemesi onu bir çıkmazda gibi gösterebilir; ancak zaten kendisine göre, şiirin çıkmazı, insanın ve toplumun çıkmazına bağlıdır. Çıkmaz iyidir, şiir kuşku vermelidir.

Onun şiirinde 'serçenin kış günü yemi', 'ay ışığı penceresi', 'güzel insan sesi', yorgan iğnesi', 'karanfil sapı' gibi unutulmuş küçük ve güzel ayrıntılar yer bulur. Turgut Uyar'ın içinde hep bir 'gitme' isteği vardır. İçindeki gitme isteğini bir türlü yenememiş, bedeni buralarda kalsa da içten içe hep başka diyllara gitmiştir. 'hadi kalk tirenler kalkıyor / İzmirlere falan gidelim', 'kalayım kalayım diyorum olmuyor, ben gidiyorum' örneklerinde gördüğümüz gibi.

Turgut Uyar'ın şiirlerinden kalbimize en çok tesir eden hisler belki de umutsuzluk ve yalnızlıktır. Edip Cansever'in Umutsuzlar Parçasının daimi bir üyesidir aslında Turgut Uyar. Umutsuzluğu iliklerine kadar hissedene şair 'bir susam gibi boyuna sulamak umutsuzluğu' illetine yakalanmıştır. Ondaki umut, eğreti bir umuttur. Zaman zaman bir sargin umut bulup onu kuşansa da genel olarak umutsuzluk ve çaresizlik yakasını bırakmaz. Belki de kalbimin hızla gelişeceğ olması umutsuzluğu yememizi sağlayacaktır. 'Acıya hep yer vardır' onun hayatında ve 'acının coğrafyasını' karış karış bilir. Duygu dünyası öyle yüklüdür ki şairin gördüğü tüm ayrıntılar zihinde çağrımlar yapar. En belirgin biçimde Geyikli Gece'de gördüğümüz şeherden doğaya kaçma isteğinin devamına diğer şiirlerinde de rastlarız. 'şehir bir ihanet gibi karşımıda/ ah tarlalar,tarlalar,tarlalar..' dizelerinde şeher ihanetten daha kötü neye benzetilebilirdi ki?

Doğaya ve günlük hayatı dair unsurları sever Turgut Uyar, bir serçenin, bir leyleğin hüznünü hisseder. Geçen mevsimler, aylar onda tarifsiz hatırlar bırakır. Gelecek olan yazı yadsır kimi zaman, tedirginlik duyar ondan; kimi zaman da bu sene iyi bir kış geçirdiğimize inandırmak ister bizi ancak kendisi de farkındadır bu kışın iyi geçmediğinin. Ay, gün isimleri çokça geçer şiirlerinde: 'oh dünya biliyor musun , ağustos çok yakışıyor sana'; 'en sevdiğim temmuzdu aylardan, hazırlana benzediği için belki biraz .. '1968'de şiirlerini topladığı kitap 'Her Pazartesi' adını taşı. Zamanla dair unsurlara çokça yer vermesi ömrünün bir tutanağını

yaptığını hissettirir bize. Zaten 'Büyük Saat' ismiyle şiirlerini toplaması bu düşüncemize kanıt sağlayacak niteliktedir.

Tomris Uyar' a ithaf ettiği 'Kayayı Delen İncir' (1982) ise akımızda sürekli gezinen Turgut Uyar dizelerinin bir araya toplanmış hâlidir adeta. Bir nevi II.Yeni şairlerinin hayalindeki kadını –Tomris Uyar'-ı hayatına katarak bir zafer kazanmıştır Turgut Uyar. 'biliyor musun aşklığı yazmaktan bıktım ' dese de hayatının ve şiirinin merkezindedir aşk. Umutsuzlukları dağıtan temel gücün aşk olduğunu anlamak çok da zor değil . Yalnız oldukça hep sevgisini düşünür Turgut Uyar, çaresiz kaldıkça... Her eylül sonunda hatırladığımız, dillerimizde gezinen 'eylül çekip gitti işte, ekim falan da gider bu gidişle' dizelerini içerisinde barındıran 'Açıyor' şiiri eylül ayının Uyar'da uyandırdığı hüznü okuyanlarda marşlaşdırıyor.

Turgut Uyar çoğu zaman acıdan, ümitsizlikten bahsetse de inanır yine de güzel günlerin geleceğine . Kara gün kararlı gitmez çünkü. Umuda olan inancını ise şu dizelerde görüyoruz : 'çünkü biraz sonra umut başlar, hergünkü başlar'. Yalnızlığın otuzbeşin kemanla çalınan senfonisi inkar edilemez bir gerçekdir ama yine de her gelen gün üşenmeden yeniler onu. Bezginliğin ne menem bir şey olduğunun farkındadır . Kendisini ise şöyle tanımlar: 'korkusuz belki ama umutsuz değil ve uykusuz' .

Zor olsa da onu zihnimizde tam olarak yerine oturtmak için şunları söyleyebiliriz: Turgut Uyar'da umutla umutsuzluk, içindeki yalnızlık ve zihnindeki kalabalık hep bir aradadır. Bu zıtlıkların kafasında oluşturduğu gürültü şairi besler. II.Yeni'nin diğer şairleri ya doğrudan II.Yeni üslubuya eser verirler- Cemal Süreya- gibi; ya da II.Yeni'den önce farklı üsluplarla yazdıkları şiirleri yok sayıp, şaire II.Yeni'den başlamak isterler . –Edip Cansever gibi.- Turgut Uyar ise Garip tesirinde sayabileceğimiz Arz-ı Hal ve Türkîyem'den sonra Dünyanın En Güzel Arabistanı ile II.Yeninin iskelet ve zihin yapısına bürünmüştür. Toplumu ve yeniliği asla görmezden gelmez çünkü şiir bir yaşama çabasıdır onun için. Şiiri hayattan ayrı düşünmez, hayatında olmayan birşeyi şiirine de almaz. İlk dönemde Orhan Veli etkisinin ve askerlik mesleğindeki gözlemlerinin sonucunda ele aldığı konular hayatında olduğu için şiirinde de var olmuştur. Yaşamını şire göre değil de , şiri yaşamına göre biçimlendirmiştir. Bu biçimlendirme sürecinden sonra Korkulu Ustalık'ına ulaşır. Onun teklemeden işleyen 'Büyük Saat'i hayattır bir bakmadır ki içinde hayatı herşeyden bir tutam bulunur.

- Ben -

"Ben hep sıkıntılıyım. Yani bir adamın canı sıkılır, o ben'im. Çünkü bana en yaraşan durumdur sıkıntılı olmak. Ben silahsız bir askerim de ondan. Törenler askeriym ben. Cumartesi ve Pazar askeri. Aslında karışık bir şey, kime ne söylenebilir? Bir sıkıntıyı ısrarla büyüterek, asıl büyük sıkıntıya ısrarla giden tümün attığı çekirdek. Pis bir kölelige ve sonsuz çılgınlığa varacak bir oluşumu sıkıntıyla bekleyen bölünmez Varlık'ın ben'i. Ondan severim sıkıntıyı. Sevincin o amansız, o aşağılayıcı bönlüğünden korur beni. Ne söylemişse ve ne söylememişse, ne yapılmışsa ve ne yapılmamışsa, ne düzeltilmişse ve ne düzeltilmemişse ondan sıkılan biri. Belki, söylememişin, yapılmamışın ve düzeltilmemişin telaşı içinde biraz. O kadar. Ve sıkıntılı. Ve sıkıntılı. İşte böyle başlıyordu heryerde mutsuzluk. Ve mutsuzluk büyük bir umut gibi çekiyor kendine beni. Değişiyorum ve çoğalıyorum gibi. Tek büyük doğrunun yarıml dilimi o. Kim bilebilir işe yaramamanın değişmesini ha? Hal... Cumartesi ve Pazar günlerinde. Yorgun, izinli ve silahsız bir asker. Sonra kim döneniyor ortalarda benden başka. Şiir yazdığım söyleniyor ortalarda. Değil. Ben, kutsal bir bahaneyim, belki de bir sığnağım kendime." Turgut Uyar

GEYİKLİ GECE

Halbuki korkulacak hiç bir şey yoktu ortalıkta
Her şey naylondandı o kadar
Ve ölünce beş on bin birden ölüyorduk güneşe karşı.
Ama geyikli geceyi bulmadan önce
Hepimiz çocuklar gibi korkuyorduk

Geyikli geceyi hep bilmelisiniz
Yeşil ve yabani uzak ormanlarda
Güneşin asfalt sonlarında batmasıyla ağırdan
Hepimizi vakitten kurtaracak

Bir yandan toprağı sürdük
Bir yandan kaybolduk
Gladyatörlerden ve dişilerden
Ve büyük şehirlerden
Gizleyerek yahut döğüşerek
Geyikli geceyi kurtardık

Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
Üç ev görsek bir şehir sanıyordu
Üç güvercin görsek Meksika geliyordu akılimza
Caddelerde gezmekten hoşlanıyordu akşamları
Kadınların kocalarını aramasını seviyorduk
Sonra şarap içiyorduk kırmızı yahut beyaz
Bilir bilmez geyikli gece yüzünden

"Geyikli gecenin arkası ağaç
Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzü
Çatal boynuzlarında soğuk ay ışığı"
İster istemez aşkları hatırlatır
Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş
Şimdi de var biliyorum
Bir seviniyorum düşündükçe bilseniz
Dağlarda geyikli gecelerin en güzeli

Hiçbir şey umurumda değil diyorum
Aşktan ve umuttan başka
Bir anda üç kadeh ve üç yeni şarkı
Belleğimde tüylü tüylü geyikli gece duruyor

Biliyorum gemiler götüremez
Neonlar ve teoriler ısıtamaz yanını yörensi
Örneğin Manastır'da oturur içerdik iki kişi
Ya da yataktı sevişirdik bir kadın bir erkek
Öpüşlerimiz gitgide ısındı
Koltuk altlarımız gitgide tatlı gelirdi
Geyikli gecenin karanlığında

Aldatıldığımız önemli değildi yoksa
Herkesin unuttugunu biz hatırlamasak
Gümüş semaverleri ve eski şeyleri
Salt yadsımak için sevmiyorduk
Kötüydi de ondan mı diyeceksiniz
Ne iyiydi ne kötüydi
Durumumuz başta ve sonda ayrı ayrısa
Başta ve sonda ayrı ayrı olduğumuzdanı

Ama ne varsa geyikli gecede idi
Bir bilseniz avuçlarınız terlerdi heyecandan
Bir bakıyorduk akşam oluyordu kaldırımlarda
Kesme avizelerde ve çıplak kadın omuzlarında
Büyük otellerin önünde garipsiyorduk
Çaresizliğimiz böylesine kolaydı işte
Hüznümüzü büyük şeylerden sanırsanız yanılırsınız
Örneğin üç bardak şarap içsek kurtulurduk
Yahut bir adam bıçaklaşak
Yahut sokaklara tükürsek
Ama en iyisi çeker giderdik
Gider geyikli gecede uyurduk

"Geyiğin gözleri pırıl pırıl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telaşlı
Sultan hançerleri gibi ay ışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben"
Ama siz zavallısınız ben de zavalliyim
Eskimiş şeylerle avunamıyoruz
Domino taşları ve soğuk ikindiler
Çiçekli elbiseleriyle yabancı kalabalık
Gölgemiz tortop ayak ucumuzda
Sevinsek de sonunu biliyoruz
Borçları kefilleri ve bonolan unutuyorum
İkramiyeler bensiz çekiliyor dünyada
Daha ilk oturumda suçsuz çıktıyorum
Oturup esmer bir kadını kendim için yıkıyorum
İyice kurulamıyorum saçlarını
Bir bardak şarabı kendim için içiyorum
"Halbuki geyikli gece ormanda
Keskin mavi ve hisrtılı
Geyikli geceye geçiyorum"

Uzanıp kendi yanaklarından öpüyorum.

TURGUT UYAR

Turgut Uyar

1976

"Yaşadığım çok kötü günler, yaşadığım anlardaki yoğunluğunu yitirdi. Yaşadığım iyi günleri de unutmuşum.
Sonuç: anlamsız bir ortalama. Neden de galiba hep tek başına yaşamaya zorlanmam. Toplumsal düzen gereği, mutluluğu tek başına aramam. Bin türlü hesaplı kargasadan tek başına çıkabileceğim konusunda şartlandırılmam. Benim için ve benim durumumda olanlar için nerden bakılsa önemli olan sonuctur. Ánlık mutluluklar (mutsuzluklar birikir) birikmiyor."

Hüküm [Yargı]

BURCU BARAZ

Kafka, hareketli ve güçlü bir insan olan babası karşısında kendini sürekli güçsüz ve çaresiz görmüştür.

Kafka'nın hayatı aile baskısı altında geçmiş ve özellikle babasıyla düzgün bir ilişki kuramamıştır. Babası ile olan kötü ilişkisini, Baba'ya Mektuplar adlı kitabında (babası hiçbir zaman okuya-mamış) ve Hüküm adlı öyküsünde açıkça belli etmiştir. Çok güçlü olduğunu düşündüğü babası karşısında her zaman güçsüzlüğünü hissetmiş, bu durum onun içe kapanık bir ruh haline sahip olmasına neden olmuştur. Kafka, Georg'un babasıyla olan ilişkisini sanki kendi hayatının kesitlerinden imgeler taşıyarak içselleştirmiştir. Hikâyenin kahramanı Georg'un babasıyla olan ilişkilerini anlatımı bizim Kafka'nın iç dünyasına inmemizi sağlamıştır.

Hüküm'ü sadece bir gecede yazan Kafka, onu nişanlısı Felice Bauer'e ithaf etmiştir.

İşte hikâye, sevgili okuyucu! Okurken şaşırmaya bu hikâye nerede geçiyor? Hangi zamanda? Ben de bilmiyorum!.. Kafka, kim bilir niye (bilmiş bir yazar olarak tanınmak istemediğinden bence) hikâyesini üçüncü kişiye anlattırmış, kendini kenarda saklamış, pek fazla bilgi de vermemiştir. İşte o üçüncü kişi de ben oluyorum.

Bu Georg Bendeman isimli genç bir tüccarın hikâyesi. Güzel bir ilkbahar gününde gelişiyor tüm olaylar. Hikâyenin nerede geçtiğini bilmediğimi söylemiştüm, dünya üzerinde herhangi bir yer. Ama nerede geçmediğini gayet iyi biliyorum. Petersburg, Rusya. Biliyorum çünkü kahramanımızın varlığı tam olarak kesinleşmemiş olan gençlik arkadaşı (isimsiz) ev ortamından mutsuz olduğu için ülkesini bırakıp Petersburg'a göç etmiş de işte ondan biliyorum.

Georg'un annesi 2 yıl önce ölmüş. Anne ölünce evdeki güç dengeyi değişimmiş, baskın baba kendini kenara çekmiş, dükkanada işler Georg'un istediği şekilde yürütülmeye başlanmıştır. Son iki yılda dükkanın geliri 5 kat artmış. Eski ezik Georg gitmiş, yerine güçlü ve zengin Georg gelmiş. Eeeee para parayı çekermiş ya, zengin bir ailenin kızı olan Frida Brandenfeld ile nişanlanmış, kendini büsbütün güçlü hissetmeye başlamıştır Georg.

Düzenli olarak mektup yazdığı halde arkadaşının ne Georg'un nişanlandığından ne de işlerinin böyle iyi gidip zenginleştiğinden haber yokmuş, çünkü Georg ona mektuplarında, insanın sakin

bir pazar günü öylesine aklından geçirdiği ve pek de önemi olmayan rastlantısal olayları yazmakla yetinip durmuş. Aslında bu nü kötү niyetle yapmamış, hayatı kendine kıyasla pek de iyi gitmeyen arkadaşının ona özenip üzülmесini engellemekmiş Georg'un tek isteği. Nişanlısı en sonunda dayanamayıp "O halde düğünümüze gelemeyecek." diye sorunca onu rahatsız etmek istemediğini, eğer onu çağırırsa kendini mecbur hissedebileceğini söylemiş ama Frida'nın "Tüm arkadaşlarını tanıtmaya hakkım olduğunu düşünüyorum." diye siteminden sonra Georg arkadaşını düğünne çağrımak için bir mektup yazmak zorunda kalmıştır.

Georg, cebinde arkadaşına yazdığı mektup ile belki de aylardır ugramidığı babasının güneşli bir günde bile oldukça karanlık olan odasına girdiğinde, babasını elinde gazete okurken bulmuş ve "Aslında sana sadece, nişanlandığımı sonunda gene de Petersburg'a bildirdiğimi söylemek istiyordum. Mektubu postaya vermeden önce sana söylemek istedim" demiş.

"Kandırma beni! Gerçekten Petersburg'da böyle bir arkadaşın var mı?"

Hazreti İnsan

SALİH SAMET GÜR

Georg babasından bu sözleri duyunca ne yapacağını şaşırılmış, konuyu babasının sağlığına getirmiştir. Sonra babasına arkadaşı'nın onları ziyarete geldiği günü hatırlatmaya çalışmış, babasını yatağa yatırıp üzerni sıkı sıkı örtmüştür. Sanki her şey yoluna girmişken yaşı adam bir anda yorganı üzerinden itip yataktaki dimdik ayağa kalkarak "Biliyorum beni örtmek istedin delikanlı ama henüz örtülmüş değilim ben. Kalan son gücüm bile olsa sana yeter, fazla bile gelir. Elbette tanıyorum arkadaşını. O tam da benim gönlümde göre bir oğul olurdu. Zaten bu yüzden onu da yılarda aldatdın." demiştir.

Evde baskın karakter olan anne ölünce, babasının güçsüzleştiğini düşünen Georg, bir de nişanlığını yanına alınca evet artık benim sözüm geçer diye düşünmüştür ama babası arkasından dönen tüm numaraların farkındaymış ve bunu oğlunun yüzüne vurmak için uygun zamanı beklemiştir. "Yalnız olsaydım belki geri çekilmek zorunda kalardım, oysa annen gücünü bana devretti, arkadaşınla da harika bir ittifak kurduk, müşterilerin de burada, cebimde!"

Babası yillardır Georg'un arkadaşıyla mektuplaşmış, Georg'un bütün yalanlarını ona tek tek anlatırmıştır. "Sağ eliyle benim gönderdiğim mektupları okumak üzere tutarken senin mektuplarını sol eliyle buruşturuyor!"

Ve işte baba hükmü vermiş "Seni suda boğularak ölmeye mahkum ediyorum."

Georg odadan dışarı sürüldüğünü hissetmiş, kapıdan dışarı fırlamış, yolu karşısına geçmiştir...

Suya doğru sürüklendi, açıktan ölen insanın yiyeceğe saldırması gibi korkuluklara yapmıştı... Alçak sesle "Sevgili annecığım, sevgili babacığım. Ben sizleri hep sevdim" demiş ve kendini aşağı bırakmıştır.

Babasının kendisini duyarsızlıkla suçlaması, hem kendisine hem de arkadaşına karşı sergilediği davranışların utanç verici olduğunu yüzüne vurması, Georg için içsel dünyasında başa çıkmayaceği kadar ağır bir yüktür. İntihar tek yol olarak gözükmektedir. Hikâyeyin sonu Freud'un Odipus Kompleksi olarak tanımlanabilir. Baba oğlunu suda boğularak ölmeye mahkum eder, oğul ise infazı kendi elleriyle gerçekleştirir.

"İnsan, dünyanın en geç olgunlaşan meyvesidir."

Peyami Safa

"Her şeyin bir çaresi vardır. Fakat insan bozuldu mu, bunun çaresi yoktur."

Ahmet Hamdi Tanpınar

Eyyah! Ey İnsanoğlu; her şeyi araştırmaya muktedir iken bir de bakmışsin kendinin yabancısı oluvermişsin, bozulmuşsun, kendini unutup gayya kuyularına sürüklendimişsin, yetmemiş sürüklendişsin. Sonsuz uzaya bakan ve âlemi araştıran gözlerin bir an olmuş, bir gün gelmiş kendi ruhuna mercek tutması gerektiğini fark edemez olmuş. Kendi huzursuzluğunu huzur belleyen yurgenin, ruhunu buruşturup bir kenara fırlatıvermiş. Ey on sekiz bin âlemi topladığımızda ortaya çıkan sonuç Âdem, yani insan, sen "Eşref-i Mahlûkât" olduğunu ne çabuk unutursun da yüregini tozlu raflara kaldırırsın.

İnsan uzayı, sanatı, doğayı, teknolojiyi gereklili gerekli gereksiz her şeyi araştırıyor ama ne yazık ki kendi ruhundan ve varlığından bıhaber... Hâl böyle iken ve insan tüm kâinatın makrodan mikroya indirgenmiş şekli; bir zerre iken âlemi temsil eden tasviri iken neden kendisini araştırmaktan beri duruyor, neden başka yollara sapıyor? Çetrefilli sorunun zor cevabı pek tabii insanlığın zihindindedir; bu yüzden ki benim amacım bunu cevaplamak olmayacak, zira bu terazi bu kadar sıkleti götürmez.

Huzursuzluk Hali

"Huzursuzluğunun gerçek teşhis konulmayan, (zira doktorlar da derman aranan dostlar da ellerindeki maddi paket demetleriyle çare arıyorlar) yalnızlaşan insan, kaçacak delik arıyor ve onu da eğlenmede buluyor. Huzursuzluğunu kısacak maçlar, anarşik dalgalandırmalar, festivaller, filmler ve meyhaneler buluyor ve oraları sığınyor."

Cahit Zarifoğlu – Bir Değirmendir Bu Dünya

Her şey hiç şüphesiz huzurumuzu kaybetmeye ve huzursuzluğu huzur saymaya boyun eğmekle başlıyor. Sonra insan kalabalıklar içerisinde bîcâre yalnızlığın esiri haline geldi. İnsan; uzaklaşmak istedi buna şüphe yok, sonra tuğlaları üst üste koydu istifledi, göge uzanmak kaçır kurtulmak için gökdelenler inşa etti. Tabii

bu durumda huzursuzluğu huzur sayan insan için yetmedi, zereden kürreye, yararlı yararsız, zararlı zararsız demeden her şeyi araştırır hale geldi. Araştırmalar yetmedi elbet ve insan sloganlar atar oldu, ağlamak ve gülmek yerine sloganlar... Hislenmek ve hissetmek yerine bağırmak... Düşünmek, idrak etmek yerine kaçmak ve huzursuzluğu huzur saymak.. Modern ve huzursuz insanın çilesi; hızla akip geçen zaman içerisinde bir köşede oturup kendi içерisine, kendi kararlığına ışık tutmamaktır. Yapılması gereken ise zor gibi görünen basit.. İnsan, kalabalıktan, kalabalıklar içerisindeki yalnızlığını ve kendi huzursuzluğundan sıyrılmayı şiar edinecek, kendi içерisine ruhuna en önemlisi ise yüreğine bir ayna tutmayı bilecek.. Zaten gerisi çorap söküğü misali.. Bunu yapan, bir köşede insanlığına eğilen insan, insan kalmayı başarabilen insan elbette kazanacak. Zira en zoru insanken insan kalabilmek ve insanlığımızı unutmamak olacaktır !

Eşref-i Mahlûkât

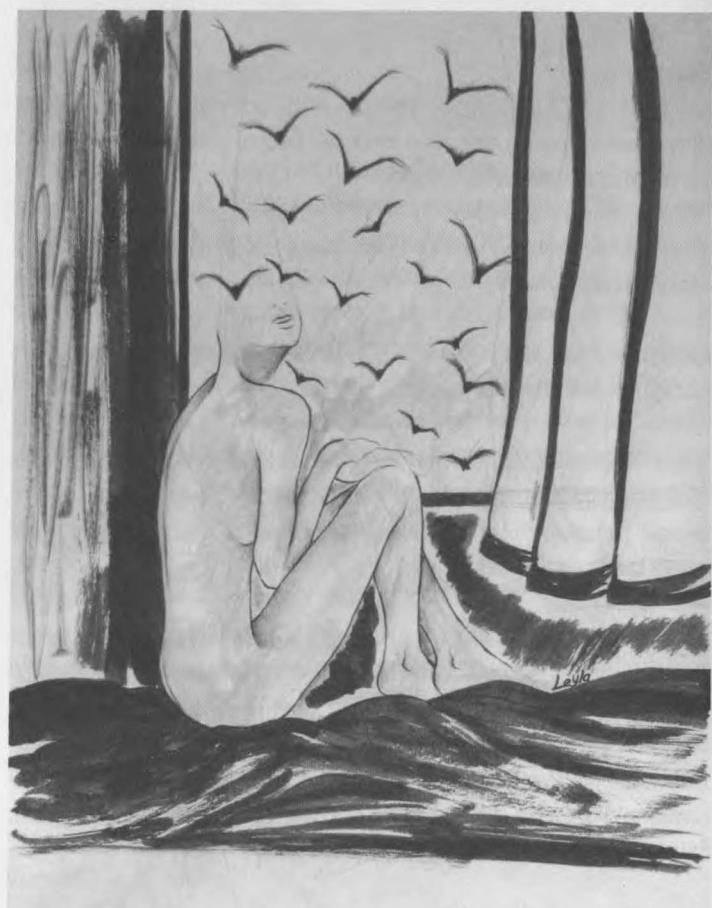
İnsan, eşref-i mahlûkâttır. Peki bu ne demektir? Eşref-i mahlûkât; Arapça bir tabir olup “yaratılmış olanların en şereflisi” anlamına gelir. Bu yüzden insanların insanca yaşaması, insanken insanlıkta çıkmaması, bozulmaması gerektiği savunulur. İnsan fiziki, biyolojik özellikleriyle diğer yaratılmış olanlardan ayrılmakla beraber düşünce, yetenek, konuşma, akl gibi ihsanlarla da diğer tüm mahlûkâttan ayrılır. İnsan ruhu, duyu ve düşünceleri şu kâinattaki her şey içinde en mükemmel olanlardır. Aşk da, sevgi de, şiir de her şey gibi insan içindir. Fakat insan kimi vakitlerde içerişine girdiği cendereden, çamurlu, puslu yollardan gözlerine inen perdeyi görmez de kendisine sunulanlardan habersiz yaşar ve bu dünyadan göçüp gider. İşte bu vakitler; insanın kendini güçsüz, umutsuz, yıldız, huzursuz hissettiği vakitlerdir. Bu vakitlerde insan kendini kuvetsiz hisseder, insan dışı bir varlık olarak görür ve virane olur, yıkıntılar içerisinde kalmış, hatta kendini talan edilmiş bir yapı olarak bile adlandırılabilir. Fakat bu durumlarda yapılması gereken insanın, özellikle modern zaman insanının yapması gereken kendi enerjisini hissetmek ve kendine insanlığına yönelik miktır. Bu yönelik insanı bir yıkılıştan kurtaracaktır. Zira insan kendini viran bile hissetse hazinenin ta kendisidir. Ve hazineler viran yerlerde bulunur. Ah ne acıdır aşık olmadan, hissetmeden; bir şiir okumadan, bir müzik dinlemeden ; akıl etmeden, idrak etmeden; viranelikten kurtulmadan, kendine yönelikmeden, kendi içerisindeki hazineyi bulamadan ölüp gitmek.. Ne acıdır eşref-i mahlûkât olarak yaratılmışken ve âlemin özü iken, eşsek-i mahlûkât olarak göçüp gitmek... Ey âdem ne acıdır!

Zübde-i Âlem

“Hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen / Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen.”

Şeyh Galib'in bu beyitini tercüme edecek olursak “Kendine iyi bak çünkü âlemin özüsün sen, varlıkların göz bebeği olan insan-oglusun sen” manası çıkmaktadır. Bu şiirde geçen “zübde-i âlem” kelimesi “alemin özü” gibi bir anlama çıkmaktadır. Bu bölümde Şeyh Galib'in bir şirini ele almamız ise tesadüf değildir. Şeyh Galib, Divan edebiyatı içerisinde insanın yaratılışı üzerine çok düşünmüş şairlerimizden birisidir. İnsan tüm kâinatın özüdür, zira her şey onun emrine verilmek için yaratılmış, onun hizmetine sunulmuştur.

Ey insan! Sen âlemin gözbebeği, kâinatın özü ve yaratılmışların en şereflisinin. Sarsıl! Ruhuna ve en önemlisi yüreğine yönelik. Çünkü yürek seni yanıltmaz. Ve en zoru başsar. En zoru şüphesiz insanken insan kalabilmektir.

KAFKAESK VAROLUS

Damla Katuk

İnsanlar kendi zamanlan içinde mi değerlendiriliyor? Yaşıdığı dönemin gereklilikleri neler? Dönemiyle paralel mi değil mi? İnsan, insan olduğunun ne kadar farkında ve insanın gerçekliği ne kadar gerçek?

Geçmişten günümüze olan zamanı incelediğimde insan yaşamına dair farklı yaklaşımlar bulabiliyorum. Bazen geleneksel bazen geleneğe karşı... Ama genelde insanlar bir şeyleri sorgulamadan, kabullenerek yaşamışlar. Böyle yaşamaktan hoşlananlar sorgulamanın ne kadar farkında olabilirlerdi? Zaten farkında olanlar sorgulayanlardı. Bu sayede düşünceleri farklılaşan insanlar diğerlerinden kopmaya başlamışlardı. Kopan, koptuğunun farkındaydı ama kopanlığı zemin kopanların farkında mıydı? Bir şeyleri değiştirenler artık toplum tarafından hoş görülmüşordu ve toplum onu yok etmeye çalışıyordu. Onu yemek ve yutmak için uğraşıyordu.

Farkında olmak ya da bir şeyleri sorgulamak bu kadar büyük suç mudur ki, diğerleri tarafından yok edilmeye çalışılsın? Bir sebep var mı onu yok etmek veya suçlamak için? Bir sonuç var mı? Ama insanlar onun neden yok edilmesi gerektiğini bile sorgulamazken, bir sebep veya sonucun beklenmesi olanaksız. Sebep sadece monoton, var olmuş düzene ayak uydurmak olabilir. O kim? Suçu ne? Nasıl birisi? Hiçbir şey sorgulanmaksızın her şey kabul edilir ve herkes gibi olunmaya başlanır.

Bir yapboz tamamlanmak ister. Parçalarının her biri ne kadar farklı olsa da sonuçta oluşan tek bir imgedir. Ama bütün parçalar aynı dili konuşmak zorunda değildir. Parçaları yerleştiren birileri var mıdır? Eğer varsa parçalar bunun farkında mı? Parça zaten biçiminde bu yer bana uygun değil, burası benim yerim değil diyebilir. Yöneten varsa, parça için doğru yeri bulmaya çalışır mı? Parçalar istedikleri yerlere mi yerleşmeliiler? Yoksa birileri doğru yer konusunda onlara yardım mı etmeli? Parçalar doğru yerleri kendi başlarına bulabilir mi? Parçalar gözetin kim?

Geçen sene bir kitap okumuştum. "Gözün İktidarı" (panoptikon) adında bir kitaptı. Kitapta bir piramit imgesi söz konusuuydu. Piramidin üç noktasında kime ait olduğu bilinmeyen ve nerden, nasıl baktığı bilinmeyen bir göz imgesi de mevcuttu. Piramitte insanların sınıflandırılması da ilgimi çekmişti. Alt tabakanın daima üst tabaka tarafından ezildiği, hiçbir şekilde alttan üstte geçişin söz konusu bile olmadığı bir hiyerarşi vardı. Bir üstü sorgulama hakkı hiçbir zaman yoktu. Her katman kendi içinde bir şeyleri kabul etmiş ve neden alt neden üstün sorgulanmadığı, üstteki kim alttaki kim bunun bile farkında olunmadığını anlatan bir kitaptı. Kim bu gözetin? Para, teknoloji, din, tüketim, güç, sömürge...

Kim ne kadar yerini hak ediyor? Bunun farkında olanlar bunu hiç sorguladılar mı acaba? Sadece var olan gerçeği kabul etmek aslında bir noktada kendi gerçekliğini de kaybetmektir.

Aksini düşündüğüm zaman, bir şeyleri sorgulamak, onu araştırmak, doğruya ulaşmaya çalışmak insanı nasıl farklılaştırır. Gerçekten bulmayı amaçlıyor mu? Yoksa yine bulunması gerekiği için mi amaçlıyor? Yahut bu bir kanon olduğu için herkesin bulması gerekiği için mi? Bulmayı gerçekten amaçlamış olan insan, bu evrede bütün fedakarlıklar yapmaya hazırır. Çok basit bir şeyler uğrunda bundan vazgeçmesi söz konusu bile değildir.

Franz Kafka "Şato" isimli kitabında aslında bir önceki paragraftaki yazımı değimiştir. Şatoya ulaşmaya çalışıyor, tek amaç bu ama elini geçen ulaşma fırsatını basit bir sebep sonucunda kaybediyor. Sadece uyuyakalıp fırsatı elinden kaçırıyor. Kitap boyunca şatoya ulaşmak amacı varken basit bir sebeple bunu yapamamış olması ne kadar olağan? Yahut gerçekten kaçırmak istediği için mi kaçırıldı bu fırsatı? Belki de şato, hayalindeki kendisiydi. Şato belki de ulaşılamaz olan benlikti. Ya da onları uzaklardan takip eden, kendini göstermeyen, var olup olmadığı konusunda bir sorgulamanın bile yapılmadığı, insan yiğilmissiğini sembolize eden piramidin tepesindeki gözdü.

İnsanlar sağa bakarken solun da var olduğunun farkındaysa veya yere bakarken yürüdüğünün, yukarı bakarken gördüğünün, dokunduğunda hissettiğinin farkındaysa zaten sürüden ayrılmıştır. Kendine özgün bakışları ve yorumları vardır. Herkes gibi değildir artık. Başlarının bu bağlamda onu parazit gibi görüp ondan kurtulmaya çalışma eylemlerinin, onun için bir sorun teşkil etmemelidir. O zaten asıl parazitlerin kimler olduğunu farkında. Onu yok ettiklerinde, diğerleri paraziti temizlediklerini düşünecekler ve monoton hayatlarına devam edecekler. Varlığı sıkıntı, yokluğu ise ömensizdir onlar için. Onu bir daha hiç hatırlayamayacaklar. Sanki hiç olmamış gibi...

Herkes gibi hissetmek, herkes gibi düşünmek veya herkese dahil olmanın yanlış bir şey olduğunu söylemeye çalışmıştır Franz Kafka. Dönüşenin yok edilmesi yerine diğerlerinin de dönüşümde uğraması amaçlanmıştır. Bu sayede toplumsal dayanışma sağlanmış olacak ve düşünce paylaşımında dışalmalar söz konusu bile olmayacağıdır. Herkes, herkes için değerli olmaya başlayacaktır ve insanlar asıl gerçeklerine kavuşmuş olacaklardır.

Sana Anlatmak İstiyorum

CENGİZHAN GENÇ

1

Sana anlatmak istiyorum

2

Sarılıp uyuduğumuz o gece
Uzanıp öpmüşün beni
Uykumun en lanetli yerinde

3

Sende bana benzeyen bir şeyler
gördüm
Bir çakıl taşı gibi bir şey

Ağzım zehir dolu
Dişlerimin anahtarları kayboldu

Beni dinle
Hurdaya çıkışmış bir araba motoru gibi
kalakaldım
Yağ kir içinde, pörsümüş, bozulmuş,
Yine de yaşamaya inatçı

4

Saat 05:52
Karşında bir gül suyu şişesi
Uzanmış uyuyor kırmızı kupamın ve
mavi tabağımın kenarında
Yanlarında dağılmış iskambil kağıtları
Kırık çakmak taşları
Birkaç film cdsi
Jack London: Martin Eden
Not defterim: "Adam şizofren ama
ileri derece değil.
Paranoid şizofren dur...
İyi-kötü= yanındaysa
Ruh hali"

5

Sana anlatmak istiyorum
Kuşları niye bu kadar sevdiğim

6

Mor bir şey düşünün
Mosmor bir şey
Bir kapı gıcırtısı mesela, ama muhakkak
mor olsun

9

Yüzdüğüm bu kapalı bereketsiz havza
Dizlerime bile gelmeyen bu işittisiz su
Yarım bırakılmış mundar bir havuz
Dudaklarım susuzluktan kanyon gibi
Kadife böcekleri etrafında, yeni bir şey
bu

10

Onun adını ondan duyduğumda
Bir kez daha küfrettim
...uzla kafiyeli olan ve
Havuzu anlatan bir önceki şiiri yazdım

11

Sana sarılıp uyumak istiyorum
İçimdeki hayvanı başka türlü
bastırımayorum
Hep gizli kalmayıdın
Hep bastırılmış
Ardisığım olan seni hiç fark
etmemeliydim

12

Artık farkındayım eskisi gibi değilim
Benim olduğunu sandığım benim
değilmiş

-rüyamda annemi gördüm ve ona sıkı
sıkı sarıldım
Eski evde oturuyorduk, dudaklarında
narlarla
karşılıdı, bekliyor gibi idi gelişimi, öptü
yanaklarından
Sonra dudaklarını araladı, saçının röfle
zamanı gelmişti
Uyandım-

7

En iyi o anlatır insanın çaresizliğini

8

Anladım ki aslında hiç okumamalıydım
Kalemlere tutmamalıydım
Özü benden olan kurşun
Rengi benden olan mürekkep
İsmi benden olan bu sonsuz deniz...

Kafeste yıldızım
Sönüyorum

Bir Ben Kaldım Dünyalı

SİNEM SAL

ben hiçbir şeyden anlamıyorum Dünya,
konuya burada kapatalım lütfen.

bütün yıldızlarımı söndürme kararı aldım dün gece
doğa olaylarına karşı çıktım, dağlara toplu iğne batırdım
şelaleleri geriye doğru akitırsam dedim, kaynağını anladım
insanlar Ay'a çıkıyordu, gezegenleri keşfetdiyordu
kuyruklu yıldızlar şarkı söylüyordu, ben de, bu duyulmuyordu
bütün füzeler buradan dolu kalkıyordu, kimse görmüyordu
Dünya'yı sevmeye adanmıştım ya da atanmıştım bilmiyordum
kaç yüz milyon ışık yılı gerisinden geliyordum,
alışılmıyordu, alışmıyordum, alışmayacaktım.

coğrafi şekilleri, bitki örtüsünü ve yer altı zenginliklerini
anlamayı
ciddiyim bırakıtm dün gece, bütün tanrıları yalnız bırakıtm
bütün tanrılar gibi ben de, çünkü onlar da beni çok,
kırılmadım tabii ne haddime, zaten çok da fark edilmezdi
bütün sevdiklerimin gözlerine baktım dün gece, yoklar
dürbünlere dayamışlar gözlerini, düşünsene bi' uzaklara
bütün sevdiklerimin bütün sevdiklerine çok kızdım dün gece
gömleklerini çektiştirdim, sokağa çıkıp, bağırıp koşmak
istedim
Dünya'da hayat var, size kanıtlayabilirim demek için.

bütün kalplerimi, bütün ruh hâli değişikliklerimi, bütün
kimliklerimi
bütün çabamı ve bütün hayallerimi merdiven altına bırakıtm
dün gece
uçursuz sansınlar istedim, pek yanaşmasınlar, yaklaşmasınlar
madem dedim, aramızda ışık yılı var, madem bu füzeler ve
roketler
madem anlamaya niyetimiz yok erik veren ağaç, anladım
dedim
kalbimin sinyalleri giderek azalıyor, kalbimin sinyalleri giderek
hayır, hayır bütün sevdiklerim, mesele bu değil, çok yanlış
anladınız
kalbimin sinyalleri giderek azalıyor, hiç değil, ölmüyorum
elbette
Dünya'dan vazgeçenler, bir gezegen de sakince, kendi yaratır
içinde.

bütün uzay mekiklerine ve buradan uzaklaşmak isteyenlere
kızdım dün gece
bütün kara delikleri ve güneş sistemini unuttum, anladım, çok
iyi anladım
ışık yılları ve türlü galaksiler varken aramızda, kalbimi aralayıp
yine de
çatlandı kabuğunu ve bağırdım arkanızdan:
Dünya'da hayat var, eğer orada kalırsan.

bütün sevdiklerim, bütün sevmediklerim dün gece
kapora diye bırakıp kendilerini Dünya'ya

gittiler
dürbünlle gördükleri uzaklara.

ben bunu
hiç
anlamayacağım.

Bir Mahir Ünsal Eriş Röportajı

Röportaj: NERGİS SELİ

M.U. Eriş
“Yaşı kaçı olursa olsun bütün kadınların ağlayışının kendi annesinin kağamasında insanın canından can yolları adadın.”

Bir Güzel Adam Mahir Ünsal Eriş

“İnsanın içinden bir şeyleri dışan dökebilmesi için kendi sesini duyabileceği bir sessizliğe ihtiyacı var.” diyor Mahir Ünsal Eriş ve ‘nitelikli yalnızlık’ olarak adlandırıyor bu ıssızlığı. İlk gençlik yıllarında içine kapanık ve kendini çırkin bulan bir çocuk ölesiye yanılıyor; gördüğüm bir güzel adam, okuduğum bir güzel öykücü...

Çocukluğu Bandırma'da geçmiş, kasaba yalnızlığının yanında, kasaba insanın mutluluğu ve safliğiyle büyümüş. On beş yıl Ankara'da kaldıktan sonra dönmuş gelmiş yine büyüğü yere. Hasan Ali Toptaş: “Çocukken ruhumuz nereden çatladı ki biz şimdi o çatlaktan bakıyoruz.” der. Soruyorum sen nereden çatladın diye: “Yirmi dokuz yaşında nörolojik bir rahatsızlık geçirdim ve unuttum... Üniversite, lise yıllarımı hatırlıyorum ancak çocukluğumu gün be gün anlatacak kadar iyi hatırlıyorum. Bu kadar çok çocukluğuma dönük olmamın altında yaşadığım fiziksel çatlak olabilir.” diyor ve Burhan Sönmez'in satırlarını hatırlatıyor; “Benim vatanım çocukluğumu ve ben büyüğükçe uzaklaştım ondan, uzaklaştıkça da büyüdü içimde...” Gençliğinin gidiyormasına üzülmüyor ama çocukluğunun gitmiş olmasına ikna olmuyor. Şöyle açıklıyor; “Çocukluğun dokunulmaz bir yanı var. Çocukluk sadece çocuklar tarafından yaşandığında mazur görülebilecek bir şey. Toplum tarafından çocukluğun içime itiliyor olması; işte kanıma dokunan bu!”

Bana içime attığım çocukluğumu anımsattı. Sakın yanlış anlaşılmasın onun içinde değil bu çocuk. Çünkü onun içinden dışından çocukluk adeta taşıyor! Öyle ki öykülerindeki betimlemeler hep bundan kaynaklıyor. “İnsan bırakırken bile acıtmayı seviyor.” derken acityor. “Yorganı kaldırdıp şöyle bir baktı, çarşaf kan içinde. Öyle çok bir kan da değil ya, yine de korku bu; kan denizinde gördü kendini Gülderen. Yanak-

ları yanmaya başladı, annesi ipek derdi hep, ipeği kanamış, utansa bir türlü, ağlasa bir türlü.” Gülderen'in adet dönemini anlatırken; yazdıklarını yaşaması gerekmeyi gösteriyor. O sadece dünyayı bir çocuğun açlığıyla görüyor; ön yargısız ve çırılıçiplak... Bir sorumu yantlarken birden sözünü bir köpek kesiyor, denizin yüzeyinden uçar gibi akıp giden bir balık sürüsü, bulutların arasından lolipop şekerleri gibi sızan turuncular, morlar... Kara bir kedi geçiyor parkta otururken, hatta atılıkarıncada dönerken; “Beyaz donlu nereye gidiyorsun?” diye laf atmadan rahat etmiyor. Dedim ya bir çocuğun açlığı ve gözlem gücü var onda. Asla tükenmesin ne kalemi ne çocukluğu!

Parkta yaptığımız röportaja Bandırma tostu yemek için ara verdik. Öyküde bahsi söyle geçiyor; “Bandırma tostu yiyeilmek. Şahane tost ekmeginin içinde sucuya kaynamış kaşarı, yumuşacık karnı, keskin kenarları ve bir yüzüne sürülmüş domates salçasıyla rüyalara giren tost.” Ama ne tosttu anneannemin oyun aralarında elime tutuşturduğu salçalı ekmekler misali... Yürüken okuduğu ortaokulun önünden geçtik; “Bak.” dedi Nergis; “Bu okulun önüne kadar denizdi. Doldurmuşlar.” Dolduruyorlardı; anılarımızın üzerine asfalt döküp geçiyorlardı. Geçsinler! “Ben baktığında hâlâ çocukluğumdaki halini görüyorum.” diyen bir adamın yanında yürümek bile

umut veriyor insana. Geçsinler! Gördüklerimiz dönemin yıkıldığı ya da diktüji yollar, binalar olmayacak asla! “Bandırma Ortaokulu, çocukların okumaya özendirmek istermişcesine deniz kenarına kurulu bir güzelliktir.” diye anlatıyor aynı öyküde okulunu. Baktım! Onun gördüğü gibi gördüm...

Yazma serüvenine gelince, Ferit Edgü ‘Olanak-sız’ öyküsünde sorar; “Öyleyse niçin yaziyorsun?” Ben de sordum! Kurulmak için, anlatmak için, susmak için, kusmak için, mutlu günler için, bilinmek için, umutsuzluğu yenmek için, güçlüğü yenmek için? Cevabı her şeyi barındırıyordu; “Başka bir şey bilmediğim için...” Ben yazmanın mutsuz insan işi olduğuna inanırıam ama o; “**Mutsuz değil, huzursuzum.**” diyor.

“Kendimi iyi hissetmenin değilse bile kötü hissetmemenin bir yolu olmalıdır, ölmeliydi ya?”

Mahir Ünsal Eriş,
Olduğu Kadar Güzeldik

Öyleyse Mahir Ünsal belki farkında bile olmadan huzursuzluğunu yemek için mi yazıyor yoksa huzursuz olduğu için mi yazmakтан başka yol bulamıyor?! Bir daha ki sefere bunu da sorayım...

"Otuz yaşında başladım yazmaya." diyor ama ben inanmıyorum. Belki öykülerini adıyla kâğıda geçirmeye otuzunda başlamıştır ancak kendi tabiriyle; **"Kâğıda geçirerek yazmak faaliyetinin son aşaması. Yazmak; yazmanın en küçük ayrıntısı, suyun üzerindeki kısmı, hâlbuki aşağılarda çok daha büyük bir şey var!"**

Böylece, kâğıtlara geçirdiği öyküleri iletişim yayınlarından basılıyor ve "annemle babam 'aferin oğlum' desinler diye" yazdığı Olduğu Kadar Güzeldik öykü kitabıyla Sait Faik Öykü Ödülü'nü alıyor... Eriş edebiyatımıza yeni bir soluk mudur bilemem ama o canım ağaçlardan kazandığımız sayfalara onun kelimeleri degeñir diye içimin ferahladığı bir gerçek. Aslında Sait Faik'le anlatalı; "Edebi eserler, insanı yeni ve mesut, başka iyi ve güzel bir dünyaya götürmeye yardım etmiyorsa neye yarar?" Hiçbir şeye yaramaz! Mahir Ünsal'sa kesinlikle buna yariyor...

Bodrum'a yerleşiyor yakında ve Gümüşlük Akademi Vakfında dil ve etimoloji atölyeleri yapıyor. "Benim hayatı en mutlu olduğum yerlerden biri Gümüşlük Akademi, oranın yaşaması için ne gerekiyorsa yapmaya hazırlım." diyor ve anlata anlata bitiremiyor; "Latife Tekin bu ülkenin başına gelen en güzel şeylelerden biri. Gümüşlük Akademi onun kurduğu bir hayal bahçesi; meşe ağaçlarıyla, havuzuyla, edebiyatıyla, müziğiyle, heykelıyla, gelip giden şahane insanlarıyla çok özel bir yer. Ben roman yazmak istiyorum,

rum, ben heykel çalışıyorum, müzik yapıyorum diyen herkes için orda bir oda var." Böylece ilk durağımızı da anlatmış oluyor sevgili Mahir Ünsal Eriş.

Sohbetimiz bitmeye yakın Kafka'yı soruyorum; "Kafka'yı ve Kafka'nın o etrafında yarattığı haleyi çok değerli buluyorum. Kafka kadar Sadık Hidayeti de değerli buluyorum ve Kafka hâlâ yazarlara değerler katmaya devam ediyor. Sadece erken okuyup Kafka'yı ziyan etmemeli." diyor ve son olarak tek bir kitap okuma şansın olsa hangi kitabı okurdun diye soruyorum, önce hiçbirini diyor ama sonra; "Akla zarar güzel bir roman; Melih Cevdet Anday'in Raziye'si." diyor.

Uzattım, daha da uzatmamalıım elbet ama bazı şeyler de istiyorum ki bana kalsın. Tabii bitirmeden şunu da eklemeliyim; sohbetimden sonra bacaklarım et kesiği oldu, ne yürüttü beni Mahir, nerelere götürdü; kasabanın bir ucundan bir ucuna, fenerinden parkina, bahçesinden çaycısına... Yalnız bacaklarım olsa iyi, ruhum da oldu. Aman ruhum idmanı asla bırakma, baktın molaya ihtiyaç var, en fazla git bir Bandırma tostu ye, o güzel bahçelerden birinde otur çay iç, bir sigara yak. Yanına da bir öykü kitabı al. Mesela "Bangır Bangır Ferdi Çalışıyor Evde" ne de olsa biz fazla değil; olduğu kadar güzeliz... Öyleyiz...

yapışkan düşler

ALİ ERDOST

yıldızlar saçarak boşalıyor dinamo
kandan ve uzayın müziğinden kalkan kafalar
dönüp duran tedirgin yuvaları
nedense hep soğuk bir metali
daha da soğutacakmışçasına grilere boyuyor
ve bu griler kendini yeşilmişçesine havalı zannediyor
insanlar gri ise robotlar kahverengi
ya da sarı
yahut, tüm bu sesler korkunç bir boşlukta giderek
ve gid-001
ve giderek büyüyor

kaçakçılar sınırdan keçileri...
elbet alır diye birileri mi yankılanıyor
konuşurken aralarında bir sigara
kendi kendini ateşliyor
kör topal alıcı derken
ben konuşmadığım için
susmuş bulunuyorumlardan
çok kollu mekanik bir karı
oynarken kendiyle nasıl oluyorsa
bir çocuk daha yapış yapış
apiş arasından düşüyor

ilk soluklarında patlayan bu çocukların
neredeyse gülümseyen hologramik
bir tanrı sureti gibi gökyüzünü aydınlatıyor
ve biri çizirtilar arasından
ve çiz-001
cizir-01
c-001
czzii-0100
01-rtılar arasından
frekansi değiştiriyor

bir süpernova kalıntısıyım ben gibilerinden
metal parçalarla süslenmiş
kulaklıdan müzikler
müziksler
ve yine müzikler...

çoklarca ışık yılları
peynire düşmüş öteler hep kızıl
burada günler gri ve yeşile kandırılmış ise
ben bir süpernova kalıntıysam

kimi öldürmem gerekiyorsa
öldü-001
001-r
bu veya başka bir gece
gece
geE
ge-000000
çöpler sokacağım burun deliklerime

sonrası ise
sonradır-000
0000
000

bir dalga boyu daha kısaldı düşler
ve neredeyse bitik olan bazı şeyler
bana unuttuğum adımla sesleniyor

gidecek yerin yoksa her yere gidebilirsin
ama fazla uzaklaşamazsınız gibilerinden
bir bakışı yutkunamam

ne-000000000001000
za-0000000
0000000
00000
001-aman ölmem gerekiyorsa o zaman öldüreceğim
ve abuk ritimler ne zaman çiçek açarsa
çiçek açar-000
00000001-açarsa
orada hali hazırda
so-001
01-luk
bozuk bir cisim gibi dikilece-0000
000000
000000000000
00000000
001001-iğimcijjjizzz

unuttuğumuz hangi geceler
doğururdu yapışkan düşleri

ben sendim
sen sen

Bir Sanat Eseri: Marcel Duchamp

OĞUZ GÜNER

Nietzsche'nin Torino'da bir arabacının atını dövmesi üzerine, arabacıyı engelleyerek ata sarılıp ağlamasından iki yıl önce bir bebek dünyaya gelir. Aralarında korelasyon olmayan bu iki olaya deşinmek tesadüfi değildir. Nietzsche modernitenin karşısında "tükeniş çığırtkanlığı" yapmıştır, Marcel Duchamp ise bu çığırtkanlığı sanatına, hatta yaşamına taşımıştır. Foucault'un dediği: "Neden her kişi kendi hayatını bir sanat yapıtına dönüştürmesin? Neden şu ev yahut lamba bir sanat yapıtı olsun da benim hayatım olmasın?" sözünün vücut bulmuş halidir Duchamp.

Duchamp'ın moderniteye karşı aldığı duruşu, neredeyse tüm eserlerinde görülmektedir. Hepimizin daha ilkokulda yaptığı, ünlü kişiliklerin resimlerine kaş, büyük gibi unsurlar eklememizin fikirbabasıdır belki de Duchamp. 1919 yılında Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa'sını alır Salvador Dali bıyığı ve çene sakalı ekler, müzede sergiler. Modern sanata karşı tavınızı hakaret ile ortaya koyar. Modern olanla alay ile veya anlamını yıkmak metotlarıyla mücadele eder. Duchamp'ın Mona Lisa'ya sakal-bıyık eklemesinden iki yıl evvel New York'taki bir galeriye yolladığı 'Çeşme' adlı eseri anlama karşı açtığı savaşın göstergesidir; çünkü çesme diye adlandırılan nesne, bildiğimiz pisuvarın cismâni hâlidir. Duchamp'ın kurgulamak istediği düşünce, neden 'pis' işlerimizi giderdiğimiz nesne, yaşamsal faaliyetleri gidermek için ihtiyaç duyduğumuz suyun içildiği bir şey olmasındır. Pisuvar pisuvar yapan nedir, içinden geçip gidenler mi; yoksa bizlerin ona yüklediği anlam mı? Kuşkusuz Duchamp'ın cevabı burada yüklenen anlama yöneliktedir. Bu anlama karşı savaşın diğer örneğini; müze görevlilerinin Duchamp'ın "Büyük Cam" adlı eserini taşıırken kirmaları üzerine "iste şimdî sanat oldu" demesinde gö-

rülmektedir. Anlam bahsinde René Magritte'in "Bu Bir Pipo" değildir resmi de benzer nüanslar taşımaktadır. Magritte, resminde pipo figürünü işler, resim bittiğinde ise altına Fransızca bu bir pipo değildir yazısını işler. Çizdiği şey, piponun imgesine tekbül etmektedir, ortaya çıkan bu bir pipo değildir yazısı ile piponun buradığına gönderme yapar. Yani, Duchamp'ın anlam bağlantısında bu bir pisuar değildir, çeşmedirin radikal bir önermesi şeklinde eser haline sokar Magritte. Bu bir pipo figüründür, pipo değildir. Doğrudan Duchamp'ın çesme eseriyle bağlantısı yok elbette bu eserin; ama anlama karşı oluşu algılamak için önemli bir konumda bulunmaktadır.

Marcel Duchamp, 1920'li yılların başında satranca merak salar ve artık ölünceye degen hayatının bir parçası olacaktır satrancı. 1963 yılında Eve Babitz ile oynadığı satranç maçının fotoğrafını çekтир. Fotoğraf oldukça ilgi çekicidir. Kadın çıplak bir şekilde Duchamp'ın karşısında iken Duchamp takım elbiseli bir vaziyette oyununa odaklanır. Burada yapılan ima, modern algının kadının meta halinde okumasına karşıdır. Yani, çıplak bir kadın karşısında otururken, modern anlamda ben onun cinselliği elde etmek istemeyebilirim; sadece bir kadın ise benim için daha önemli olanları neden engellesin, mesela satrancı mı?

Karşımıda çıplak bir kadın değil de bir robot otursa nasıl beni oyundan alıkoyamıysa, aynı motto neden karşısındaki çıplak kadın için geçerli değildir. Kaldı ki, çıplaklığın erotik olmasının "nedenini" düşünmek aptallık mıdır, fetişleştirilen bir cins, sürekli büyuyen bir mekanizmaya meta olan bir cinsi önlükdeki satranca odaklanarak özgür bırakamaz mıym? Üzerinde giydiği kıyafet mi önemlidir; yoksa yapacağı ya da yapmayacağı hamleler mi?

Sonuç olarak, Duchamp gerek ürettiği eserlerle, gerekse bizatihî yaşamının kendisiyle, özellikle satranç oynarken çekirdiği fotoğrafta açıkça görüldüğü üzere bir modern karşısıdır. Her ne kadar kavramsal sanat, pop-art gibi sanatlara öncü dahi olsa bu durum böyle cereyan etmiştir. Mona Lisa'ya çizdiği sakal-bıyığın bilincsizce yapılmış bir hamle olduğunu kim iddia edebilir? Başta da belirtilen Foucault'uñ sözüne nazire gibi bir kişiliktir Duchamp. Hem üretikleriyle, hem yaşamıyla o bir sanat eseridir.

Not: Duchamp'ın ağızındanmış gibi olan konuşmalar tarafıma aittir.

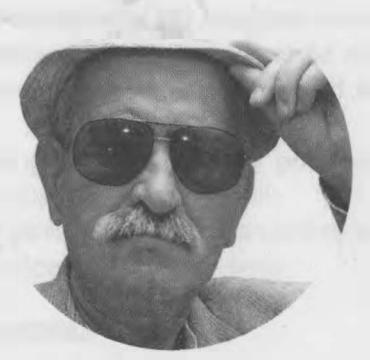
Hiçbirinizle doğuşemem
Siz ne derseniz deyiniz
Benim gizli bir bildiğim var
Sizin alınız al inandım
Morunuz mor inandım

Ne seviyoruz ne de sevmiyoruz birbirimizi
Ne varız ne de yoğuz gerçekte
İki lamba gibiyiz iki ayrı yerinden
Aydınlatan odayı

Ben nerde bir çift göz gördümse
Tuttum onu güzelce sana tamamladım
Sen binlerce yaşayasın diye yaptım bunu

O sahibinin sesi gramofonlarda çalınan şey
İncecik melankolisiymiş yalnızlığının
İntihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
Caddelerinden ölümler aşkı pera'nın

UYAR

CANSEVER

SÜREYA

AYHAN

Yazıldığı Gibi Okuyunuz: Po Polsku!

YASEMİN ÖZDEMİR

Ülkemizde Lehçe deyince kaç kişinin aklına Polonya geliyor?

Neredeyse hiç kimse.

Kelime anlamı olarak yaptığı tek çağrışim şive farklılığı anlamında olan 'Lehçe' sanırım. Oysaki bir Doğu Avrupa ülkesi olan Polonya'nın ana dili ve dünyada yaklaşık elli milyon insan bu dili konuşuyor. Son birkaç yıldır yapılan anketlerde ve araştırmalarda ise dünyada öğrenmesi en zor ilk üç dil arasında yer alıyor.

Ama benim sizlere asıl anlatmak istediğim bu ülkenin, karanlık perdelerin arasında kalmış muhteşem edebiyatı.

Yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip, Orta Çağ'dan günümüze uzanan bir yolculuk ve bu yolculuğa dün ya çapında pek çok ödül sığ- dirmış yazarlarla donanmış o mağrur edebiyat...

Eserlerin genel havasında her zaman özgürlük arayışı göze çarpiyor. Yıllarca süren Rusya, Prusya ve Avusturya tarafından işgal edilmiş, yüz yirmi üç yıl boyunca haritadan silinmiş, nüfusunun çoğu savaşlarda kaybetmiş ve Nazi kamplarında kaybolmuş hayatları barındıran bir coğrafyanın edebiyatı elbette ki bizlere açıyi, kaçışı, göz yaşını, kayıpları anlatıyor.

Polonya tarihine göz gezdirdiğiniz zaman çekilen acıları derinlerde yaşamışcasına hissetmemeniz mümkün değil. Hatta ülke bulunma fırsatınız olursa yaşanan acıların sanatı etkilediği gibi insanların karakteristik özelliğini de çok net bir şekilde etkilediğini gözlemlleyebilirsiniz. İçे dönük, güven kelimesinin anlamını kendilerine göre baştan yaratıp, özgürce gülmek için iki kere düşünün, mutlulukları geçici bir duygumuş gibi davranışan bir millet...

Zaten ülkede bulunduğunuzda çok farklı bir havası olduğunu anlıyorsunuz. Ayırmak zor gelmiyor belki ama Polonya'yı özlemek dayanılmaz bir duygusu, sürekli kendini hatırlatıyor!

Yaşanan bunca olumsuzluğa karşı sanat adına çok önemli isimler yetişti. Sadece edebiyat alanında değil, tiyatro ve sinemada da oldukça başarılı bir ülke. Eserlerin çoğu filmlere ve tiyatro oyunlarına uyarlanmış ve başyapıt niteliğinde örnekler vermiş.

Bir ülkenin edebiyatını anlamak için elbette bir eser ve bir yazar yeterli olmaz. Özellikle de Polonya edebiyatını özümsemek için önce tarihini kulağınızı acıtan bir küpe, yüreğinizde atıp duran vicdan azabı ya da ayağınızı sıkan bir ayakkabı gibi taşımamanız gerekiyor. Yani size kendisini unutmanıza fırsat vermeme!

Ben size günümüzde de tanınan, çağdaş yazarların en önemlilerinden olan Janusz Glowacki'den söz edeceğim.

Glowacki 1938 Poznan doğumlu. Varşova Üniversitesinde Leh edebiyatı öğrenimi gördü. Pek çok önemli dergide yazarlık ve

yöneticilik yaptı. Andrzej Wajda gibi önemli yönetmenlerin filmleri için de senaryolar yazdı.

Yazarın ülkemizde Neşe Taluy Yüce tarafından Lehçe asılдан çevrilen Good Night Jerzi adlı eseri yayınlandı.

Glowacki bu romanında Boyalı Kuş, Orada Olmak, Şeytan Ağacı, İhtiras Oyunu ve Çelik Bilye gibi romanları kaleme alan, skandalların başrolü Jerzy Kosinski'nin Polonya'dan ABD'ye uzanınan hayat hikâyесini anlatıyor. Bir kaçış öyküsü, vatanına sırt çevirmek zorunda bırakılan farklı bir kimlikle hiç bilmediği bir hayatı tutunma çabası.

Eserde post modernizm havası oldukça yoğun hissediliyor. Kurgudan uzak ve bir neden sonuca bağlı değil. Alışlageilmiş biyografik romanlardan çok farklı, oldukça derin ve okurken insanı bir o yana bir bu yana savurabiliyor. Kosinski'nin başını döndüren derin duygular okuyucuya da kitabin içine girdap misali çekip akıcı tutumdan uzaklaştırıyor.

Yazar eseri için yazınsal-patchwork terimini kullanıyor. Farklı konuların geçmiş ve şimdiki zamanın üç koldan ve farklı şahıslar tarafından anlatılması gerçekten de bir kırkyamayı andırıyor. En çok da bu özelliği modernizme kafa tutan bir tavır.

Kitabın ana kahramanı Jerzy Kosinski diye düşünebilirsiniz. Ama okurken sizden bir ses asıl kahramanın New York ve Maşa olduğunu fısıldayabilir. Sakın bir şehirden kahraman olur mu demeyin! Glowacki sınırları zorlayarak postmodernizmin sistemden bağımsız, anarşik, farklı formlarda boy gösterebilen bir nevi 'imkansız mümkünluğu' nü gayet kolay kabul ettiriyor.

" O asla ama asla Boyalı Kuş'taki küçük çocuk olmadığına dair büyük bir yalan atmıştı. Bir tür savunma içgüdüsünün onu, vatanı Polonya'dan hep uzak tutması gerekiyor."

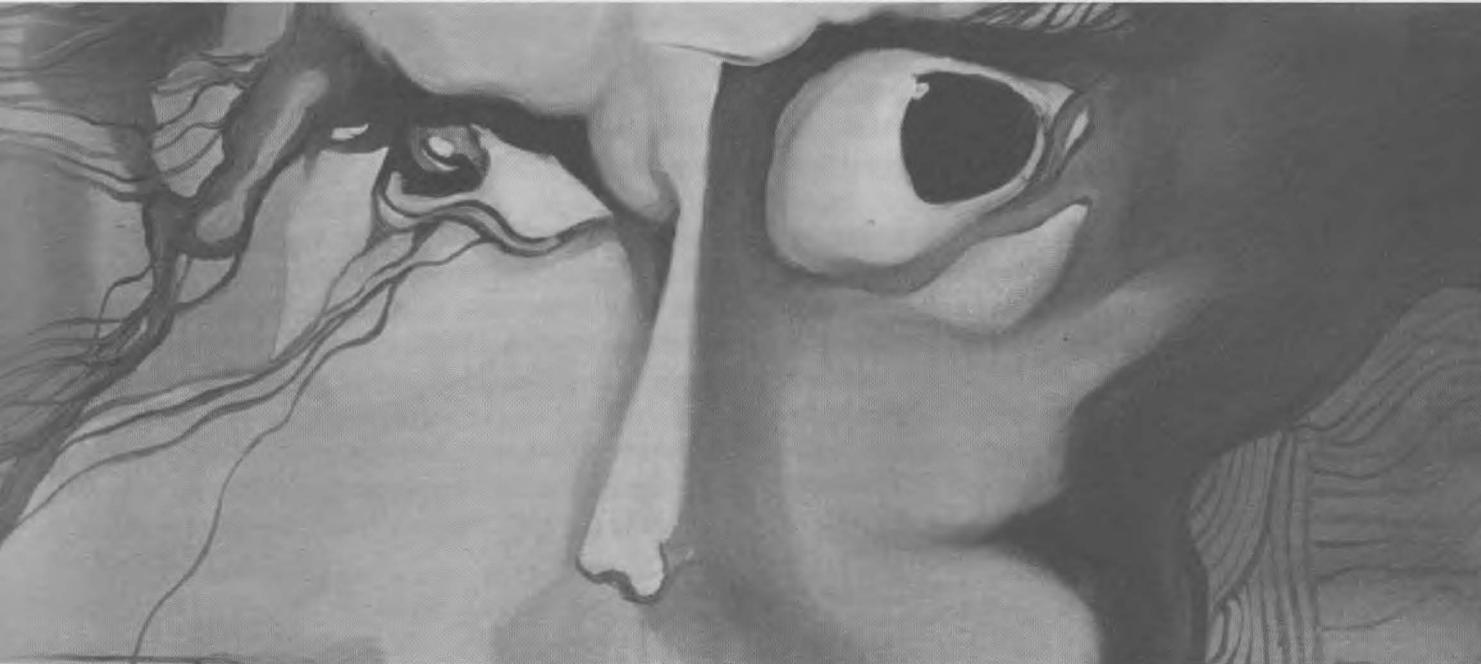
İniş çıkışlar, hızla tükenen aşklar, uyuşturucu, alkol onun hayatında bir maskeydi belki de. Buna da değiniyor Glowacki, hatta en çok bu yitip gitmiş hallerine dem vuruyor. Irkçılığın vahşetini çok küçük yaşta çıplak gözle gören Kosinski yıllar sonra bile üzerrinden bu acının ağırlığını atamıyor. Bazen yalanlarla, bazen herkesin yalan sandığı düpədüz gerçeklerle dolu hayatı hâlâ herkes için bir soru işaretleri.

Polonya edebiyatının en güzel örneklerinden biri olan Good Night Jerzi, Janusz Glowacki için bir ustalık eseri ve muhakkak kitaplığınızda yer ayırmamanız gereken bir roman. Keyifli okumalar!

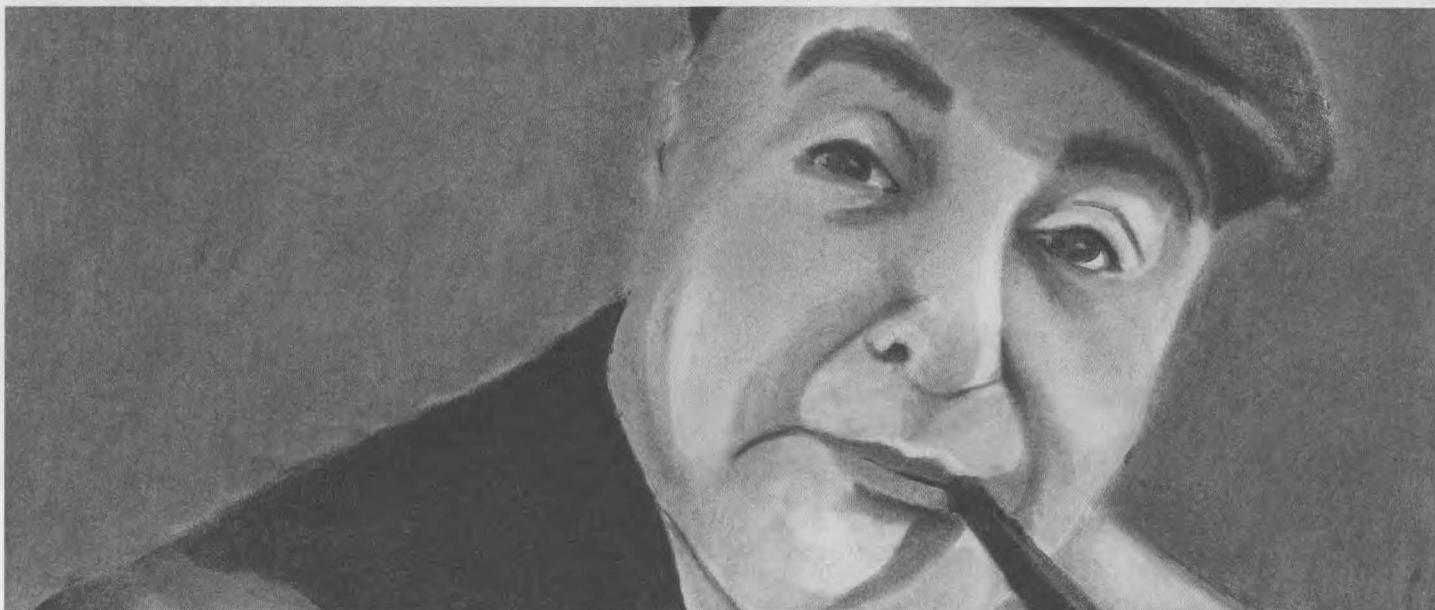
**“Bence istediğin zaman yalnız
kalabilmek mutluluğun en önemli
nedenlerinden biridir.”**

Franz Kafka, Milena'ya Mektuplar

İffetsiz Bir Şiir Üzerine

Pablo Neruda - Çeviri: OZAN AKGÜL

Günün veya gecenin malum vaktlerinde, huzurlu nesneleri derinlemesine gözlemek çok elverişlidir: büyük bitkiler veya kömürler, çuvallar, fiçilar, sepetler, kabzalar ve saplardan oluşan marangoz malzemelerine tahammül ederek, uzun ve tozlu mesafeler kateden tekerlekler...

Bunlardan dolayı insanın ve yeryüzünün ilişkisi, işkence görmüş lirik şair için bir ibret gibi görünür. Kullanılmış yüzeyler, ellerin ürettiği eşyaların tüketimi, trajik ortamın ve nesnelerin her zamanki duygusallığı, dünyanın hakikatine doğru küfürsenemez bir tür cazibe uyandırır.

Bu söylenenlerde; insanoğlunun ahlâksızlığı, gruplaşması, kullanılan ve kullanılmayan malzemeler, ayak ve parmak izleri, içерden ve dışardan, eşyaların akınına uğramış bir atmosferin sürekliliği hissedilir.

Asitten ve mecburiyetten tükenen el gibi, terin ve dumanın içine nüfuz ettiği, sidik ve zambak kokan, yasanın içinde ve ötesinde işleyen çeşitli uğraşların etkilediği bir şiir olsun aradığımız. Yemek lekeleri ve utanç verici tutumlar, kırışıklıklar, gözlemler, hayaller, gece nöbetleri, kehanetler, aşkin ve nefretin beyanları, canavarlar, sarsılmalar, pastoral şiirler, politik inançlar, inkârlar, şüpheler, onaylamalar ve yükümlülüklerle bir elbise, bir gövde gibi, iffetsiz bir şiir...

Dokunuşun, koku almanın, zevkin, görmenin ve işitmenin kararları; adalet isteği, cinsel arzu, okyanus sesi, hiçbir şeyi kasten dışlamaksızın ve kabul etmeksiz kendinden geçmiş aşıkın eylemının derinliğine giriş...

Ve güvercinin pençeleriyle, dişleriyle ve buzun iziyle lekelenmiş belki de terden ve alışkanlıktan hafifçe aşınmış bir aşk şiirinin kutsal yasası...

Dinlenmeksızın, çürümeye yüz tutmuş malzemenin o tatlı yüzeyine erişene dek kullanılmış tahtanın ve gururlu demirin o katı yumuşaklığı...

Ve çiçek, büğday ve hatta su da, o hususi tutarlılığa, bir ihtişamlı dokunuşun hatırlasına sahiptir.

Ve asla melankoliyi, tüketilmiş duyguya, unutulmuş harikulade nitelikte bozulmuş müthiş meyveleri, kitapseverin hezeyanından dolayı geride bırakılmışları, unutmayaşım. Zira, şirsel bir temel ve vazgeçilmez olandır şüphesiz; ay ışığı, kuğu takımıyıldızı ve "yürüregim".

Kötü bir zevke sürüklenen, buzun üzerinde tepetaklak olsun!

Mandalina Kabuğunu Sevme Sanatı

ZEYNEP SUEDA ÇELİK

Fındıkzade - Çapa durağı arasında kağıt kesiğinden daha acılı günlerimi adımlarken sayısız kez önünden geçip gittim. Bir tek iğde kokunu hatırlıyorum, burnuma dolanır da günlerce peşimi bırakmadı. Seni ilk kez caddenin maaşsız memuru çöpçü Hakkı - el emeği 34 DUR 2170 plakası ilikli çöp arabasına attığı muhabbet umuduyla beraber - yanına park ederken gördüm.

Yelkovanla akrebin aceleciliğinden nasibini alan insanlara inat zamanını salyangoz kabuğu içine haps etmişti. Ambulans sesleri arasında salyangozun ardında bıraktığı geçmiş zaman artıklarını yaşatmaya dalmış olacaksın ki beni fark etmedin. Neyse dedim, rahatsız etmeyecek başka zaman gelirim.

İki gün sonra akşam ezanıyla geldim yanına. Ezan sesi tramvayın geçmesini beklemeden sokaktaki dalgın insanların ve araba sileceklerinin arasından, köşeinandaki Suriyeli çocuğun umutlarının ortasından ilerleyip etrafa saçılmış mandalina kokularını ardına katarak son hızda yanı başımıza geldi. Yüzlerce kitap okudum, sana söyleyecek tek bir sözcük aradım o an ama bulamadım. Anladın. "Az bekle küçük hanım," dedin başını usulca yukarı kaldırarak "büyükler konuşurken bütün mahlükatlar susar." Sustum ben de, şu evim dediğin merdiven basamağında altı parmak mesafene yerleşip dinlemeye başladım seninle.

Cami çaprazımızda. Müezzinin sesi doldurmuş kubbesini. Bir yanında banka, öbür yanında tekel bayii. "Halk aksızsa sokaklar banka dükkânlıyla doludur." demiş bir zarif şair. Rahmeti bol olsun, dilimin ucuna kadar geldi yürek kırgınlığı. Dilimde tutamadım, dışarıya da bırakmadım. Derken benim yüreğim de kırıldı. Dayanamadım kalktım. Müezzin "Lâ ilâhe..." diye başlarken ayrıldım yanından. Kalbime çok kızdım sonradan.

Yanına daha sık gelir olmam uzun sürmemi tabii. Seninle sohbet hep güzeldi. Son günlerde yemeğini ve derdini paylaştığın ve kendini senin koruyucun ilan eden kangalın, bana her gün tramvay durağına kadar eşlik etmesi ve yanından geçen her erkeğe hırlaması seni ne çok güldürdü. Güzel gülerdin. Güzel severdin. Barış Manço güzel sevmeyene adam demez ya hani, elindeki yarısı soyulmuş mandalinayı öylesine güzel seviyordun ki "Bana balık verme, balık tutmak da Galata köprüsü müdadımı amcalara kalsın boşver. Bana mandalina kabuğunu sevmeyi öğret." deyiverdim birgün. İhlamur koktu.

"Mandalina kabuğunu sevmek sarılmak gibidir. Birbirlerine sarılmışla ikinci bir kalp belirir insanlarda. Tam sağ taraflarında." dedin.

İçim burkuldu. Sol tarafımdan gelen paslı bir güm güm sesi sağ tarafımda yankılındı. Duydun sen de, biliyorum. Duymasaydın anılarınıñ hayaletleri ziyarete gelmezdi ve benim hayaletlerime seve seve kapını açardın, bunu da biliyorum.

"Birisine anlatmak da ucuzlatıyor ya işi, ne bekliyorsun karşın-dakinden, o acıyi gidermesini mi?" diye fisıldadın. Hem kendini ikna etmeye çalışın hem de beni, öyle değil mi? Yahut sadece Leyla Erbil'i yâd etmek istedin. Hangisi olursa olsun "O acıyi gi-dermesini beklemiyorum elbette. Dinlesin yeter. Zihinde ağırlık yapıp gözde yaşıranlar, boğazda düğümlenip yürekte tortulan-şanlar dile gelip de kelime denen kalıba siğmaya çalışınca bir de bakmışsin ufalııkça ufalmışlardır ya, işte o vakit tüm o acılar kuşa dönüşüyor. Ben kuşa dönüşüyorum." demek istedim. De-medim. İçimden gelmedi. Kendimi yeterince kandırıyorum zaten.

Sen de sustun. İnsan seslerinden ve araba kornalarından yalıtılmış sohbetimiz bir süre yerini sessizliğe bırakınca tüm o sesler gürültü halinde yeniden doğdular. Arkamızdaki İhlamur ağacı, kokusunu rüzgâra yüklerken kokusunun birazını da bize ikram etmekten kaçınmadı.

Bir müddet sonra, söylemen kaçınılmazmışçasına "Omuzlarında vicdanın ağırlığını taşıyan yürek gevezeleri küçük hanım." dedin. " İnsan seni seviyorum diyemez de alır tüm geçmişini bir başkasının avuçları arasına bırakır. O avucu iyi seç."

O gün, zamansız bir bahar günü, o sözün ardından rüzgâra teslim olan minimini yeşil mevcudiyetlerin hatırna hayatı olduğu gibi kabul ediyorum ben edâsiyla yanıldım usulca ayrıldım. Ama ben kabullenemedim işte, bunun seni son görüşüm olduğunu kabul etmek çok zor oldu.

Sonraki gün buldum uçmasın diye üstüne mandalina koyduğun kâğıdı. Bir dolu hatırın yanı sıra tek bir satır bırakmışsin kendinden geriye:

Kâlb insanlardan sürgün, bir bohçanın içinde atıyor artık küçük hanım. En iyisi susmak.

Senden sonra uzun bir süre Eternal Sunshine of the Spotless Mind senaryosunda yaşamayı düşledim. Daha az aklıma gelir olmaya başladın.

Açı dediğin şey hatırladan başka ne ki, değil mi? Sildir gitsin.

İşime Gelmeyen Kader

DİLАН BOZYEL

Yan odadan gelen sesleri dinliyorum.
Büyük Londra Oteli'nin 101 numaralı odasındayım,
Saat sabah yedi civarı.
Hatta yediyi onyedi geçiyor ama, şarkidakı gibi;
Kafiye olsun diye değil.

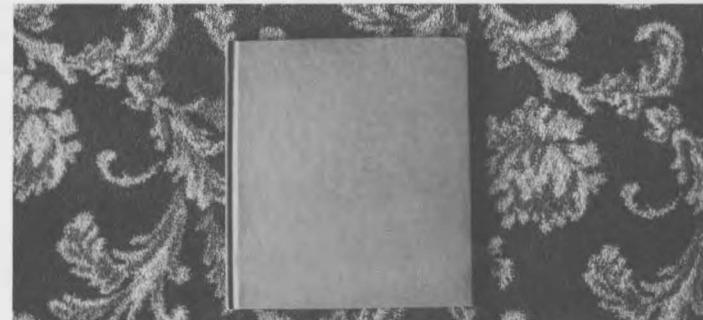
Yan odadan gelen sesler karışık,
Duş alan bir adam var anladığım kadarıyla.
Yataktaki uzanmış televizyon izleyen bir kadın.
Kadın sürekli konuşuyor, haberler var televizyonda.
Adam kadını suyla aldatıyor, çok belli.
Kadın, adama sorular soruyor.
Aldığı en uzun cevap 'bakarız' oluyor.
Sonra kadının miriltilerini duuyorum,
Belli ki gizli tehditler dolu.
Tanrıım, kadınları sence de çok tehlikeli yaratmadın mı?

101 numaralı odamın eski ve tozlu halisinin üstünde
yalın ayak sessizce dans etmek için dikkatimi toplamaya
çalışıyorum.

Otel odaları için herkes bir şeyle söylemiştir de acaba
çok 'susuz' oldukları düşündürmüş mudur?
Otel odalarında hep bir kuruluk vardır, susuz kalmış
gibidir. 101 numaralı odada böyle, çok susuz.
Çok susuz ve çok tozlu bu otel odaları.
En çok yıldızlı olanı bile.
Bir de koca pencere olanlar var ya hani, neredeyse
panoramik deniz manzarası olanlar; korkunçtur, deniz
beş megapiksel bir fotoğraf gibi ucuz ve tatsız görünür.

hâlâ dans etmeye başlayamadım,
Yan odanın gürültüsü kulaklarımдан beynime dolmuş
durumda.
Eski bir silah olsa bir çekmecede,
Yan odanın kapısını bi'iki kere tıklasam nazıkçe.
Kapayı açan kadına doğrultsam silahı
(kadının ucuz boyalı sarı saç, siyah kısa bir geceliği
ve belki üzerinde bayat leopar desenli bir geceliği olmalı),
sonra en yumuşak ses tonumla
-biraz sessiz olur musunuz,
Yan odada dans etmeye çalışıyorum da.
diyebilsem,
gözlerimin içi güven ve sevgiyle parlaşa bu esnada.

Kadının fal taşı gibi açılan gözlerine karşılık,
Duştan çıkan geniş omuzlu, havluya beline sarılmış adam;
hiç korkmadan bana sakince baksa.
Birbirimize gülümseysek, kadın kıskançlıktan çatlasa.
Ama biz adamlı en fazla okey takım arkadaşı olabileceğimizi
bilsek ve ötesi olmasa bu hikâyemin.

Halının üstünde dönerken sağ ayağımın bileği burkulta,
Yere düşer gibi olsam ama sırf düşme eylemini
gerçekleştirmek için atsam bedenimi halının üstüne.
Bir süre olmuş gibi kalsam. Ya da sadece bayılmış gibi.
Şimdi ölmek istemem, şarkidakı gibi.

Sonra sigaraya uzansam, kristal viski kadehine benzeyen
kültablasını sehanın üzerinden çekip alıversem.
Yerde sırtüstü uzanmış sigaramın dumanını tavana doğru
yollayabilsem.

Arada sigaranın ağızma bıraktığı berbat tadının etkisiyle
ağzındaki tükürüyü dilimin altında biriktirip kültablasının sağ
köşesine bırakısam,
yani yavaş ve nazıkçe tükürsem.

Sonra 101 numaralı odanın banyosunun kapısı açılsa;
Elinde bir adet sol kanat gazetesi, iki adet sağ kanat
gazeteden çıkarılmış
borsa sayfası ve bir adet anlamsız bir futbol gazetesi olan bir
adam çıksa.

-Halının pek temiz olduğunu sanmıyorum
Dilan, yatağa neden uzanmıyorsun?
Dese bana.

Gülümseyip, Fransızca birkaç cümle uydursam.
Sonra söz dinleyen bir kedi yavrusu gibi yatağa geçip,
Az önceki yalnızlığında olup biten
tüm güzel hikâyeleri duvardaki kasaya saklayıp,
Birazdan benimle sevişmek isteyecek adama yatakta yer
açsam

.. Adam yatağa gelse,
Gazeteleri halının üstüne atıverse.
Yüzümü adamın göğsüne yaklaştırırken
Sırtım ve yastık arasına sıkışmış
'Yalnızlığımın Hayal gücü ve Yan Odası'
isimli kitabı farketse adam,
ve arka kapağına bakıp, okusa;

"Olabildiğince yalnız kalmalıymım. Başardığım ne varsa ancak
yalnızlığımın karşılığıdır." Franz Kafka

Hasan Ali Toptaş

SERDAL KESKİN

“... zaten dünya büyük bir şey değildir Hasanım Ali, kimi zaman sevdiğimiz insanın yüzü, kimi zaman hayal edilen bir dokunuşun büyüsü, kimi zaman da kapılığımız bir hevesin genişliği kadarıdır.” Uykuların Doğusu, Hasan Ali Toptaş

Hasan Ali Toptaş, 1958 yılı Denizli doğumlu öykü ve roman yazarıdır. Son yıllarda edebiyatımızda kendine özgü anlatım ve kurgu tekniğiyle adını duyurmuş, edebiyatımıza etkilemiş önemli bir isimdir. Düşle gerçeklik arasındaki anlatıları, kelimelerindeki işçiliği, seçiciliği, Türkçeyi oynarcasına kullanması ve kurduğu dilin büyüsüyle okuyucuya etki altına alması en önemli özelliklerindendir. O, her okuyucunun bir edebi kalıba sokmak istediği, edebiyatımızda etkisini sürdürerek bir “roman sanatçısı”dır.

Annesinin anlattığı hikâyelerle büyüyen ve annesini yıllar sonra Şehrazat diye niteleyen Hasan Ali Toptaş, bir Ege kasabasındaki Şehrazat’ın oğludur. Küçük yaştarda okuyup yazmaya başlayan Toptaş’ın eserleri çocukluğundan izler taşıır. Çocukluğundaki mekân ve kişileri romanlarında ağırlar. Onun romanlarındaki en büyük malzemesi çocukluğudur. Hasan Ali Toptaş da ‘Çocukluğunun elinden tutmayan kişi hiçbir yere gidemez.’ diyerek bu özelliğini vurgular. Birebir aynı olmasa da roman kahramanlarını çocukluğundaki kişilerden yola çıkararak oluşturmuştur. Bir söyleşisinde Kayıp Hayaller Kitabı’ndaki Deli Kevser’in, çocukken yaşadığı köydeki Selver olduğunu anlatır. Deli Kevser’de olduğu gibi çocukluğundan yola çıkararak oluşturduğu karakterler, gerçektekî gibi değil de romanın istediği gibi bir karakter olmuştur.

Hasan Ali Toptaş romanları kurgu ve biçim yönünden postmodern izler taşır. Geleneksel romandaki zaman ve mekân kavramlarını sarsar. Onun zamanı parçalara bölünmüş ve karışıktır. Düş ve gerçeğin iç içe olduğu, birbirine karıştığı bir dünya kurmuştur romanlarında. Kahramanları düş ve gerçek arasında gelip gider, atlamlar yapar ve gerçeklik iddiasında bulunmaz. Bu postmodern bir kurgu teknigidir. Masalsı öğeleri, düşleri ve gerçeği kendine has üslupla birleştiren Hasan Ali Toptaş, edebiyatımızda bu yönyle önemli bir yer edinmiş ustâ bir romançıdır. O, ne yazdığını değil nasıl yazdığını ilgilendir. Romanlarında olayı arka planda, kurgu tekniğini ve dilini ön planda tutar. Bir nevi yarattığı kurgu tekniği hayatın ve anlatının önüne geçer. Kahramanı Alaaddin üzerinden arayışı, anlamsızlığı anlattığı romanı Bin Hüzünlü Haz buna örnektir. Gölgesizler, Kayıp Hayaller Kitabı gibi diğer romanları da kurgunun öne çıktıği romanlardır. Yani Toptaş dilin ve kurgunun yazarıdır.

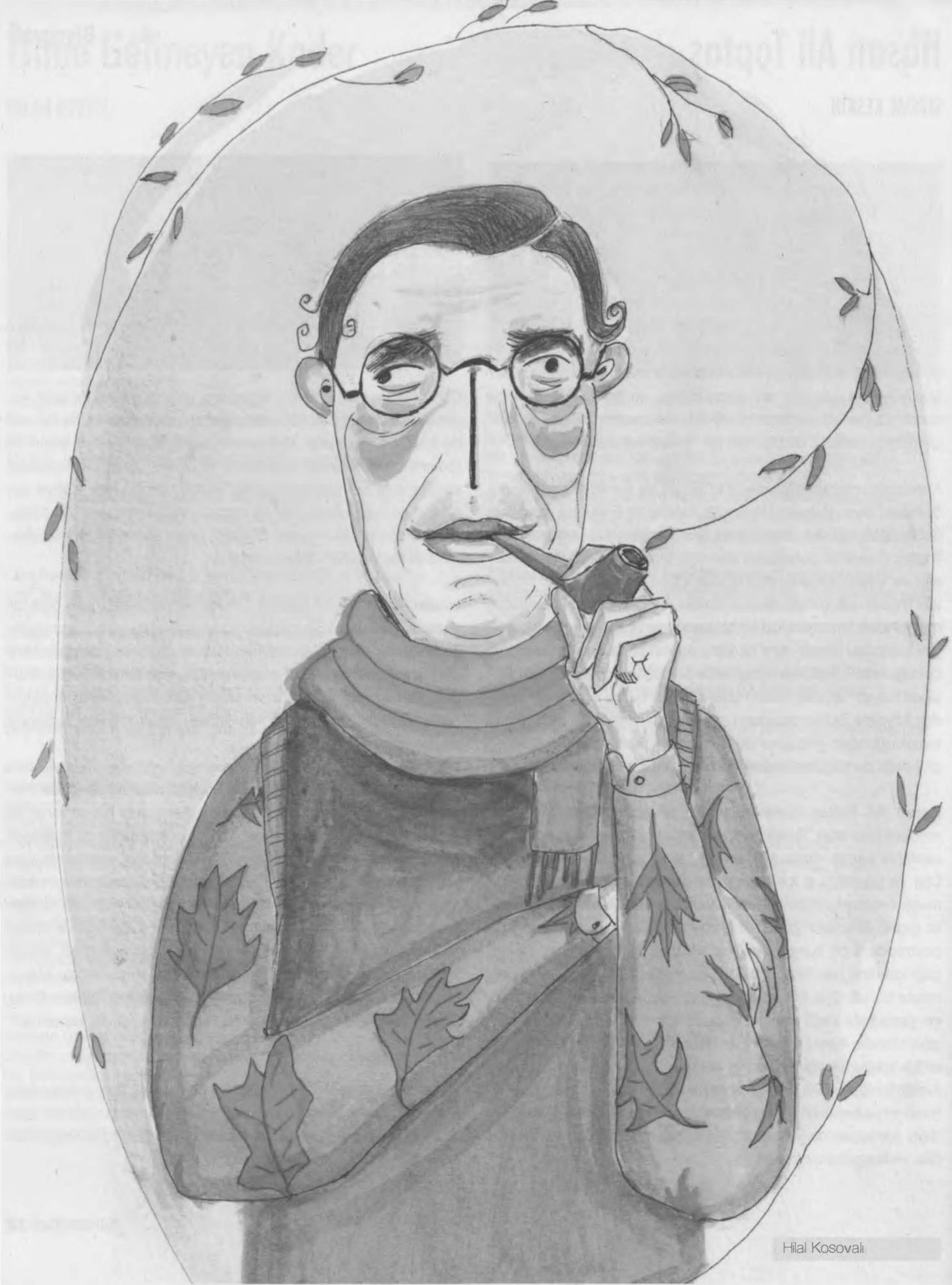

Günümüz insanının kimlik sorununu, yalnızlığını, kendi içine kapanıklığını ve hayatını köye, taşraya taşıyan Hasan Ali Toptaş, dili de kendine has kurar. Kelimelerle müzik oluşturmaya çalışır ve romanı bu kelimelerin büyüleyici müziğiyle sarar. Dili kusursuz olusurması, kelimelerdeki işçiliği Toptaş’ı özgün kılar. Kelime seçimindeki hassasiyeti, dikkati romanlarında belirgindir. Bu özelliğinden dolayı şair Haydar Ergülen, onun eserlerini “roman kılığındaki toplu şiirler” diye tanımlar.

Hasan Ali Toptaş, bir yazma tutkunu ve yazıkça mutlu olan bir yazardır. Yazmayı “Bir yalnızlıktan bir yalnızlığa yolculuktur, belki de kalabalık bir tenhâlik hali” diye anlatır. O, hem yazdııyla hem de yazma şekliyle tarzını oluşturmuştur. Eserlerinde Kafka, Borges, Proust gibi yazarlara ve başka romanlara kendi deyişiyle “selamlamalar” yapar. Roman kahramanları metinler arasında dolaşır, içlerine girer çıkar.

Yazmakla hayat bulan, mutlu olan, kendi olan Kafka gibidir Hasan Ali Toptaş. Kafka gibi mutsuz bir memuriyet hayatı vardır ve bu hayattan yazarak kurtulurlar. Tabiki romanlarında da Kafkaesk etkiler bulmak mümkündür. Örneğin; Gölgesizler romanında arka planda tutulan otorite-birey ilişkisi ve otorite altında bireyin ezilmesi Kafka’ya ait izlerdir. Var oluş-yok oluş romanı olan Gölgesizler’de köyün muhtarı sanki Şato’daki K. gibidir. İki de devletin temsilcileridir ve varlıklarının tanınması için uğraşırlar. Başka bir örnek verecek olursak, Bin Hüzünlü Haz romanındaki Alaaddin, Kafka’nın roman kahramanlarını hatırlatıyor gibidir. Onlar ‘Çağın hengamesinde kaybolmuş, tuhaf ve uzak bir kahraman’dır.

Hasan Ali Toptaş dedikleri gibi “Doğu’nun ve Türk edebiyatının Kafkası” midir bilmiyorum ama edebiyatımızda etkisini sürdürecek ve edebiyatımıza yol olacak büyük bir yazar olduğu kesin.

Hilal Kosoval

CEHENNEM BAŞKALARIDIR...

Sartre'dan seçmeler

“İnan bana, her şeye kendini kandırmaya çalışmadan bakmak en iyisidir.” Duvar

“Bana ait sözcükler olsun isterdim. Ama kullandığım bu sözcükler, bilmiyorum kaç bilinçte sürüklendi.” Duvar

“Sen benim derimin altındasın.” Duvar

“Biz gümbürtüye gitmiş insanlarız. Biz hayatı ıskalayanlardanız. Hiçbir işe yaramayacağız. Hiçbir işe...” Duvar

“Kükürt, odun yığını, izgara... Ah, ne gülünç! Izgaraya gerek yok ki: cehennem başkalarıdır.” Toplu Oyunlar

“Kötülük öyle bir şey ki, ona sonradan inanılır.” Toplu Oyunlar

“Tanrı uzaktan gösterilebilir mi? Varlık, var olmayanı tasarlayıp üretebilir mi? Mutlak, göreceliliğe yol açar mı? Gölgeyi tasavvur edebilir mi ışık? Gerçeklik görüntü ile yer değiştirebilir mi?” Baudelaire

“Evrene kitaplarda rastladım ben; özümlenmiş, sınıflandırılmış, etiketlenmiş ve düşünülmüş bir evrendi bu, ama yine de korkunçu ve ben, kitabı deneyimlerimin karmakarışıklığını, gerçek olayların rastlantısal akışından ayırt edemedim.” Sözcükler

“Dinimi bulmuştum artık. Hiçbir şey bir kitaptan daha önemli görünmüyordu bana. Kitaplığı, bir tapınak olarak görüyordum.” Sözcükler

“Gerçek ölüme, suratsız ölüme, mezarlıklar dışında her yerde rastlıyordum.” Sözcükler

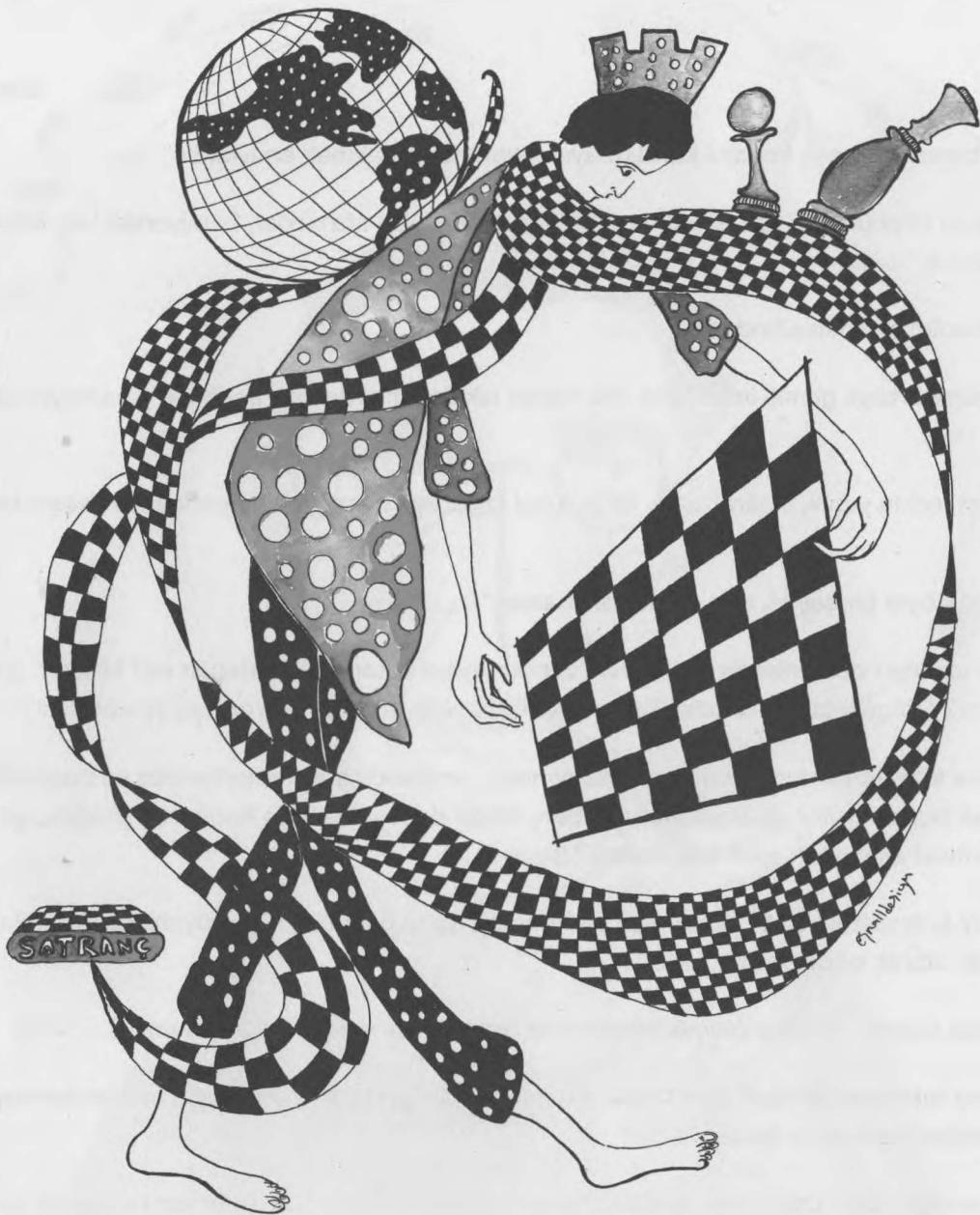
“Günce tutmanın tehlikeli yanı budur sanırım. İnsan her şeyi büyütmeye, tetikte durmaya, doğruları durmadan zorlamaya kalkar.” Bulanti

“Bu sevinçli, akıllı uslu insan sesleri arasında yalnızım. Bütün bu adamlar; vaktlerini dertleşmekle, aynı düşüncede olduklarını anlayıp mutlululuk duymakla geçiriyorlar. Aynı şeyleri hep birlikte düşünmeye ne kadar da önem veriyorlar. Bakışı içe dönük, balık gözülü, kimsenin kendisiyle uyuşmadığı adamlardan biri aralarına karışmaya görsün, suratları hemen değişir.” Bulanti

“Geleceği görüyorum. Şurada, sokakta işte. Şimdi den biraz daha solgun. Gerçekleşecek de ne olacak sanki?” Bulanti

“Bir kadın, bir dost, bir kent, bir kerede terkedilemez. Hepsı birbirine benzer zaten. Aradan iki hafta geçince; Şanghay, Moskova, Cezayir birbirinin aynıdır.” Bulanti

“Gövde, bir kere yaşamaya başlayınca, bu işe kendi kendine devam edip gider. Ama düşünce öyle değil. Düşünceyi ben sürdürür, ben geliştiririm.” Bulanti

“Sadece tek bir fikre saplanıp kalmış her türden saplantılı kişiler hep ilgimi çekmişti; çünkü birisi kendini ne kadar kısıtlarsa, kendisine değil, tam tersine, sonsuza daha yakın olur; gerçeklerden aleni bir şekilde uzak bu tipler, kendilerine dünyanın küçük ölçekli tek ve olağanüstü versyonunu inşa etmek için kendi malzemelerini kullanan ak karıncalara benzer.”

Stefan Zweig, Satranç

Paralel Aşklar Teorisi

Yanlış zamanda yaptık başlangıcı
Saydamlığını fark edemediğim
Yarı geçirgen bir hologramdık
Tüm canlılığıyla seyrine daldığım aldatıcı bir anime
Sen bihaberdin senaryodan
Ben suflörümü kaybettim
Sanırım zodyak etkisindeydim
İtaatkar olmam hangi gezegenin suçuydu
Tanrılar bilir
Bir zamanlar diye defalarca girişlerim oldu
Hiçbirinin mutlu sona bağlanamadığı
El yapımı sahnelerden ibaret
Bu defa ben habersizim senaryodan
Sen de yoksun
Ve hiç olmamışın
Kuantum çeliğisi gibi zamanda yolculuktun
Gelecekten gelen bir kahraman değiştin
Esasına bakarsam
Geçmişten hortlayan bir hayalettin
Çırılıçıplak önümde
Şimdilerde ise beni tümüyle etkisi altına almış
Kaçmamı olanaksızlastırın
Esrarlı bir karadeliksin
Bütün fizik kurallarını estir,
İlahi bin Gekinsin
Genisin, Tanrılar tak
Özel

Çarpışma

EMRE AKSOY

Göz kapaklıları aralandı. Sovyetlerden kalma büyük, geniş ve ağır tren, gecenin karanlığına sonsuzluk gibi sokulan raylarda ilerlerken demirden yola perçinlenen ses, bir marş gibi inledi kulaklarında. "Bu sesi seviyorum" dedi kendi kendine. Başını, dayadığı camdan çekti, gözlerini kirpiştirdi. Saatine baktı, "Yirmi dakika uyumuşum." Karşısına siyah deri montlu bir adam oturmuştu ve elinde bir bira şşesi tutuyordu. Orta kısımdaki kol tutuklarda genç bir çift öpüşüyordu. Çocuk, ellerini kızın sarı saçlarına dolamıştı. En ucta ise kafasındaki yırtık beresiyle yaşı bir kadın tek başına oturmuş, uykuluyordu. Dönüp tekrar adamı incelemeye koyuldu. Yüzüne bakınca sarı kirpiklerin altındaki buz mavisi gözlerini gördü. Siyah göz bebekleri iğne deliği gibi duruyordu bu soğuk yüzde. Alnındaki derin çizgiler, buraya dökülen sapsarı düz saçların arasından görülebiliyordu. Sağ gözünün altında küçük bir yara izi vardı. "Bıçak izi gibi." Elli yaşlarındaydı ve sakalları birkaç günlük vardı. Bir anlık, adamlı göz göze geldi. Buruşuk dudaklar aralandı, elinde tuttuğu birayı uzatırken,

"İçsene" dedi adam, "Tren yolculuğu içkisiz geçmez."

"Teşekkür ederim" diye yanıtladı adı bir gülümsemeyle, "İstemiyorum."

Birkaç saniye daha otursa sohbetin, daha doğrusu sıkıcı soruların ve bunlara verilen zoraki cevapların uzayacağını biliyordu. Paltosunu giydi ve diğer vagona geçmek için hızla kalktı yerinden. İki vagon arasındaki boş alana gelince durdu, bir sigara yaktı.

Tren yavaşladı, durdu. Durakta yolcular indi, bindi. Sonra tekrar durdu, yolcular tekrar indi bindi, indi bindi. Ön vagonda gitar kımıldadı, bir şarkıyı yükseldi,

"Ya nye haçu çitri stiny, pol, patalok
Solnsa haçu, nyeba haçu, radug haçu i darog"

İki kız, üç erkek sesi trenin ağır, yapışkan, nemli ve yoğun havası içinde yankıldı. Kızlardan birinin adı İrina idi. Şarkı söyleşken ağızının içine giren kumral saçlarını ince parmaklarıyla topluyordu. Önünde oturan erkek, elindeki içki şşesiyle onu izliyordu. Ince dudaklarındaki sigarasıyla bir adam silueti belirdi, çakmak istedi. Dizlerine kadar inen redingotunun yakasını kaldırdı, "Ben Sergey Pavlovic" dedi. Çakmak alev aldı, karanlıkta mavi gözleri parladi. Sergey'in sigarası söndü, ardından mavi

gözleri söndü. Siluet kayboldu. Midesinin bulantısı arttı, elleri ve dizleri ağırlaştı. "Kusacak mıym? Olmaz, şimdi olmaz!" Yüzü kan ter içinde kaldı. Karmakarışık düşünceler, fikirler aklında çarpışıp duruyordu. "Belki de en dibe vurmak, tabanı bir sıçrama tahtası gibi kullanmak gerekiyor." Küçüküğünde köydeyken komşunun erik ağacına tırmanmıştı. Ağacın başındaki erikleri aceleyle yerken meyvenin çekirdeği boğazına kaçmış, ağacın başında boğulup ölmek üzereyken sırtı üstü yere çakılınca çekirdek boğazından fırlayıp çıkmıştı. O düşüş onun hayatını kurtarmış, yeniden nefes alabilmesini sağlamıştı. Bu anısı aklına gelince gülümşedi. Fırça gibi sert ve siyah bıyıklarının terli yüzünde kapladığı alan genişledi. Ön vagondaki müzik hâlâ devam ediyordu ama şimdi başka bir şarkı正在唱。İrina yine ipek gibi saçlarını çektiğinde çakır gözleriyle gülümşüyor, erkeklerden biri elindeki içki şşesini havada rastgele sallayıp duruyordu. Yırtık bereli yaşı kadın esniyor, küçük dili ağızının içinde pembe bir asma kurdu gibi kıvrılıyordu. Asya'nın en

doğusundan Baltık Denizi'ne kadar uzanan bu dev ülkede, bir tren zamanın bir ucundan diğer ucuna çelik tekerlekleriyle ilerlerken, yolculardan birisi, aklında çarpışır duran fikirler ve pihtılaşmış bir yalnızlık eşliğinde alabildiğine terliyordu.

Saatine baktı, "Daha yarım saat var." Ellerine baktı. Yan yana duran iki sıcak et yiğini gibi göründü gözüne. Şimdi buradaydı. Seçmediği ama yaşadığı bir hayatı itiraz eden herkes gibi öfkeliydi. Ama seçenek sunsalar da neyi istedğini, neyi seçeceğini bilmiyordu. Eve gitmek istiyordu. "Ev nerede? Neyin özlemi bu?" Önünde bir çift ayak gördü. Kafasını kaldırıp bakınca yaka kartı olan genç bir kadın,

"Bilet lütfen" dedi.

Terli elleriyle ceplerini karıştırdı, pantolonunun arka cebinden bilet çkarıp kondüköre uzattı. Tren sarsıldı. Birlikte sağa sola yattılar. Bilet kontrol ettikten sonra geri uzatırken ışık altındaki solgun ve terli yüzü gördü kadın. "Amma da içmiş" diye düşündü.

Gençler yine aynı şarkiya geçtiler,

"Ya nye haçu çitri stiny, pol, patalok
Solnsa haçu, nyeba haçu, radug haçu i darog"

Makinist, bir durağın ismini anons geçti. Tren yavaşladı, durdu. Otomatik kapılar fisildayarak açıldı. Birden kapidan dışarı attı kendisini. Neden indiğini bilmeden, sorgulamadan, düşünmeden... Sadece bir sonuç çıktı karşısına. Katı ve soğuk bir sonuç... Bilmediği bir kasabada, evinden uzaktaydı şimdi. Cebinde sadece yüz beş ruble para vardı. Meydanda dikildi kaldı. Sokak lambasının beyaz ışığı altında gölgesini gördü. Yanından üç beş kişi gölgeleriyle birlikte geçti gitti. İçlerinden ikisi güllüşüyordu. Ayak tapırtıları gecenin sessizliğinde yitip gitti. Tren, arkasında sadece serin ve uğultulu bir rüzgar bırakarak gitti. Cebinden paketi çıkardı, içinden bir sigara çekip koydu dudaklarına. Sağına soluna bakındı. Garın camları çamurlu minik kapısı, evlerin bol olduğu yöne doğru açılıyordu. Bir üst geçit ise rayları aşıp kasabanın karanlık tarafına gidiyordu. Ellerini redin-gotunun cebine sokup üst geçidin merdivenlerini tırmanmaya başladı. Çevrede kimseler yoktu. Demir yolunu aş-tıktan sonra karşısına bir orman ve bu ormanın içinden geçen bir patika yol çıktı. Patika yola daldı, ormana doğru yürüme başladı. "Yaşamak gibi... Sebepsiz ve amaçsızca..." Bir rüzgar esti, sert saçlarının arasına girdi çıktı. Yüzünün teri buza kesti. Ellerini cebinde büzdü. Omuzlarını kulaklarına doğru kaldırıldı. Orman, karanlığın-

inceinde hissirdadı, uyuyan bir dev gibi homurdandı. İrina şarkısını bitirdi. Önündeki erkek, onu boynundan tutup kendine çekti, dudaklarını dudaklarına bastırdı. Sergey Pavloviç inceği durağı belirlemek için vagondaki yol haritasına bakarken, deri montlu adam boğular gibi öksürdü. Yırtık bereli yaşlı kadının başı öne düşmüş, horluyordu. Kondükör onu uyandırdı. "Bilet lütfen" dedi. Yaşlı kadın esnedi, mavi damarları pörtlemiş elleriyle, işlemeli beyaz çantasından bilet çkarıp uzattı.

Gecenin soluk sessizliği, attığı her adımla birlikte ayağının altında ezilen kuru yaprakların çirtıtısıyla deliniyordu. Küükürt kokusuna benzeyen keskin bir koku bu parçalı sessizliğin içinde yayılmıştı. Bu saatte ormanın içindeki tüm canlılar, gür saçların arasına kaçmış kum tanecikleri gibi kırıltısız duruyorlardı. Ama işte oradaydilar. Ancak var olduktan sonra belli bir öze kavuşan ve hamura benzeyen bu özü zamanla şekilden şeke sokan tüm canlılar gibi besleniyor ve çitleşiyorlardı. Peki ya ne için oradaydilar? Gizemli bir evrende amaçsız bir biçimde kaybolmuş olmak nasıl oluyor da dehşet verici bir şey olmuyordu? Oysa bu başı başına bir olay değil miydi?

Durdu. Dudaklarına kıstırdığı ama hâlâ yakmadığı sigarayı ellerini ceplerinden çıkarmadan sakince tükürdü. Damarlarında dolaşan ılık sıvıyı hissetmeye çalıştı, başaramadı. Duyumsadığı şey sadece varlığıydı. Ağır, dolu ve yoğun... İçine girilebilen ve dokunulabilen bir buğday yiğini gibi küçük parçalardan oluşan o dev yoğunluk... Sıcak bir nefesin yüze vurması gibi ılık ama yakıcı olmayan bir hissiyat bu. İki kişilik bir bütünlük kadar çoğul ve güçlü olmasına rağmen, sadece rahmi parçalanmış fikirler gibi kısır ve ölümlü değil, aynı zamanda anlaşılmayan bir dilde okunan dualar kadar anlamsız ve iktidarsız...

İnsanları avcunun içine alan temel arzu ve ihtaralar ise, eski bir trenin sarhoş bir vagonunda söylenen o şarkıyla özellenebilir- di asında:

"Ben dört duvar, bir zemin ve tavan istemiyorum
Güneş istiyorum, gökyüzü istiyorum, gökkuşağı ve yollar istiyorum"

Şimdi havada ne güneş vardı, ne de gökkuşağı. Yüzyillardır dışları kanayan tarihi umursamadan, issız bir yolda karanlık geleceğe doğru tüm mevcudiyetiyle ve bunun farkındalığıyla yürüyen, çelişkilerle dolu bir adam vardı yalnızca.

Kadın Olurum

EMİN ÜNLÜ

Bir nefese merak etmenin gündür bu
En taze kalbin vurduğunu duymanın
Kendini siyaha toplamış renklerin günü
Buradan bu söylediğin çok karanlık görünüyor
Hem işlerimiz güçlerimiz var insanların ne zaman bir olacaklar
Kendine ayrılan vakti bir korkuya tamamlayacaksı o
Yani yetişmeyecekse bir el diğerine bu korkusundan

Şimdi işin açıkçası bu söylemeyi konuşmaktadır
Çünkü bunu yazmayı becerip de ağzını açamayanların
Aslında kalbine dizdiği kara kepenkler vardır
Kendine sonbahar yiyen bir çocuk gibi geçerli
Ve boşluğa doldurmaya perdeler bakınacaktır
Çünkü yaradır herkeste geçmişin açtığı an
Kimse söylediğinin değildir hem söylenenmezdir gerisi

Bu yüzden erkek adamdan korkulur çünkü kadın değildir
Görüler yani gözleri bakması gereken yerde olmayacak
Buna inanmayı istese de gerçeği ses bağırı kendine
İşte pek rastlanmıyor yüzün yüzden farklı bir eşe
Bundan böyle pek ingilizce hisseder kendine mutluluğu
Hem çok görmüştür söylenen değil dudakları öncedir
Kocaman bir yalan arada kahkaha atar hemen öündedir

Şu anlatamaz olduğunu bazen kalbine kalem banıp ben
İşte bazen kağıttan adımları hissettiğimde diyelim
En suya dönen berraklılığında bu dünyanın
Ben diyorum ki, çünkü başkasını tanımiyorum
Sen tamam de ben hemen kadın olurum
Çünkü ne hayır gördü ki dünya bu adamlıktan

Mezarsız Ölüm Karganın Ardından

EMRE MANİA

benim bir de
ölüm kargam vardı çocukken
ölüm kargalara
mezar yapılamayacağını da o zaman öğrendim
bir kuş olsayıdı o
yani herhangi bir kuş
çocukluğun muhteşem hüznüyle mezar yapabilirdim ona
mezarı yapılmasına izin verilen
hayvanlar listesine girebilirdi böylece o da
ardından ağlanması yadırganmayanlar kadrosunda sırtmadı

ben de
sıklığımın havalı tüfeğiyle ateş etmezdim o zaman
zeytin dalına tünemiş güvercin ailesine

unutulmadım mesela差别
sende kalsın laflarına nesne olmaz
senin yüzünden cümlesinin altında solusuz kalmadım
gizli gizli ağlamadım örneğin
yatılı okul tuvaletlerinin soğuk tenhalığında
ürkmedim başıma uzanan her elden
kendime it muamelesi etmez
ve sövüp saymadım belki de
tanrı ile sevgi sözcüklerine

benim mezarsız ölüm bir kargam vardı çocukken
benim yalnızca ölüm bir kargam oldu bu hayatı

Düdüklü Davul

DİLEK ALTAY

Ben büyüğünce davul alacağım anne
Hem de düdüklü olacak
Etrafındaki sesler çoğaldıkça
Çalacağım ki sussunlar!
Sonra sen bana kızmayacaksın

Güvenin üretimden kaldırıldığını görüp
Güvenmeyeceksin
O, inanma ihtiyacını sokağa atıp
Aşk kusturacak bana

Umurumda değil kelimelerin hangi dilden geldiği
Siz kelimelerinizle zulmettiğinizde
Kalmanın terk etmek olduğunu anlayıp
Gideceğim

Elleri ve ayakları olanları
İnsan sanmaya devam edip
Yanılacağım
Ve yanılmaktan öleceğim

Ben büyüğünce davul alacağım anne
Hem düdüğü hem de tokmağı olacak

Yeni Bir Şiir

ENES GÜRAN

Şizofren II

Dogruyu bilmiyorsan bunları tart

IV

Sen bırsen ben birsem burdan iki çıkmaz
Dört işlem ilişkilerin en azılı düşmanıdır
Integral sen türev bense şimdi
Bana tersten gelmen gereklidir

III

Samimiyet insan olmak için bir gerek değil mi?
İnsan olmak samimiyetle siyam ikizi
Bir gün karşımıza çıkarsanız siz cool birlilik
Yüzünüzü tükürükü kükürüler biriktirdim
Balgamlı hakaretler tatsanız seversiniz
Oyle denir samimi olmak en önemlididir

II

Şiirler dünyaya hükmettiğindendir beri
Olsayıdı öyle saltanata hasret ölecektim
Ama bir şair bir şaire döner der ki
Anayasaya yeni şiirler eklenmeli
Şiirler dedi

En ucuz kagitlar samandandır yapılır
Düşündüm şiir kaplı sarı defteri
Bir öküze yedirsem oldu mu şair?
Bir şair bir buket samanla olur mu şiir?
Şarkılısa hayır her şiir topraktan gelir
Sapın samanla karıştığı günlerden beri

Ressamlar Arasında Bir Sözsüz Şair: Marc Chagall

EFKAN OĞUZ

"Adım Marc, iç dünyamda çok duygusal biriyim ve cüzdanim boş. Fakat herkes benim yetenekli olduğumu söylüyor" der Marc Chagall, 21 yaşında eğitim için gittiği Leon Bakst'in evinde kendisini ağırlayan hizmetçiye. Daha sonraları da, mesela Palais Garnier'in tavanına hiçbir ücret almadan 14 farklı opera sahnesinin illüstrasyonunu çizerken olduğu gibi, hayatı boyunca uğraştığı tüm sanat dallarında ne kadar samimi olduğunu göstermiştir bizlere. 9 kardeşin en büyüğü olan Chagall, 1887'de bugün Beyaz Rusya'da bulunan Vitebsk şehrinin yakınlarındaki Liozna'da doğmuştur. Birinci Dünya savaşı sırasında Fransa'ya gitmiş ressam, ikinci Dünya Savaşı sırasında bir süreliğine Amerika'da yaşamış ve bu süreç içerisinde resim dışında sahne dekorları, vitray ve gravür gibi birçok sanat dalında sanat eserleri vermiştir. Bakst'in anlatılarına göre her söyleneni pür dikkatle dinleyen Chagall, kendi köşesine çekiliş fırçası ve tuvali ile baş başa kaldığında tamamen farklı işler üretirmiştir. Bu özellikleyle Bakst'in da gözde öğrencisi olan ressam; izlenimcilik, fovizm ve kübizm gibi birçok sanat akımını birleştirerek, aynı zamanda birçok platformda kendini gösteren sürealizme de öncülük etmiştir. İşte tam da burada başlıyor 'sözsüz şair' Chagall'ın edebiyatla olan ilgisi. Kendisi Rusça ve İbranice şiriler yazmış olsa da, bugünün dünyası onu bu yönyle çok az tanır. Fakat 19. yüzyılın materalist bakış açısına sahip Fransız sanat camiasında, Rusya'dan getirdiği renkleri ve engel tanımayan duygusal anlatımlarıyla Chagall'ın sanat eserlerinin ilk farkına varanlar da şairler olmuştur. Ünlü şair Guillaume Apollinaire tarafından "surrealist" olarak nitelenen Chagall, bunu reddetmiş ve "İçimizdeki tüm dünya, gerçeklik" şeklinde cevap vermiştir. Aslında savunduğu bu görüşüyle Yann Martel ve Gabriel García Márquez gibi yazarların, aynı zamanda Vladimir Kush gibi modern ressamların da dahil olduğu "büyülü gerçekçilik" akımına daha yakındır Chagall. Bu akıma ait eserlerde hiçbir şey gerçek dışı kabul edilmez. Odanıza bir melek girebilir, radyonuzdan tüm dünyayı dinleyebilirsiniz fakat bunları hiçbir zaman yadırgamazsınız. Chagall da okullardaki yaratıcılığı öldüren disiplinleri reddetmiş ve o bilindik, katı perspektifin olmadığı, canlı, çocuksu kompozisyonları ve renk kullanımları ile yarattığı rüya gibi atmosferler sayesinde kendisinden sonra gelen birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur.

Nitekim Turgut Uyar, Cemal Süreya, Sezai Karakoç ve Edip Cansever gibi şairlerin dâhil olduğu ikinci Yeni şiir akımı da Chagall, Klee ve Picasso gibi ressamlardan oldukça etkilenmiştir. Özellikle Chagall'ın imgeleri kullanımı, perspektifi reddetmesi ve kendine özgü ve soyut kompozisyonları, ikinci Yeni şairlerinin alış-

Yeşil Kemancı, Solomon R. Guggenheim Müzesi, New York (1924)

lageldik dil kurallarını yapı söküme uğratması ve anlatılarının soyutlaşması ile birbirine koştur özelliklerdir. Bu etkilenim öylesine baskın olmuştur ki Edip Cansever, Sonrası Kalır kitabında Chagall'ın perspektif kullanımını ve yarattığı o hüylü atmosferi yine "Chagall" ismini verdiği şiirinde adeta özetler:

Bir testi bir tabak

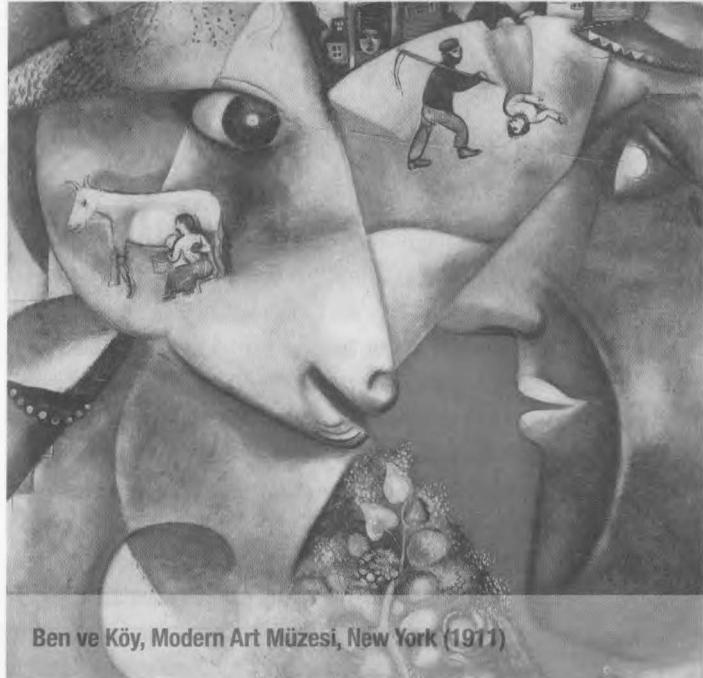
Şinana Chagall

Üstünde balık içinde balık

Şinana Chagall

Altında yanında tatlı kuruluk
Şinana Chagall
Şu kasap dediğin ne kötü mahlük
Şinana Chagall
Bir bitki yürümüş gitmiş
Şinana Chagall
Atlardan uzunca böcekten küçük
Şinana Chagall
Burası ne dünyada bir yer
Şinana Chagall

Chagall'ın tablolarında görünen çoğu形象, çocukluğuna dair anılarıdır. Bir Yahudi köyünde ve Kabala öğretileri ile bütünleşmiş bir kültür içinde geçen çocukluğunu, neredeyse her resminde

Ben ve Köy, Modern Art Müzesi, New York (1911)

sanatçının o canlı renklerinde ve çocuksu bir şekilde karikatürize ettiği figürlerinde görebiliriz. II. Dünya Savaşı sırasında körüklenen, Chagall'ın anılarına adeta bir silgi görevi görmüş antisemitizm nedeniyle Chagall tüm anılarını tuvalde yarattığı dünyada korumak istemiştir. Örneğin, Cansever'in bahsettiği ve Chagall'ın birçok tablosunda kullandığı balıklar babasının eski mesleğini, "The Butcher" tablosundaki kasap ise büyüğbabasını temsil etmektedir. Chagall, "Yeşil Kemancı" adlı tablosunda ise kemancı olan amcasını resmetmiştir ve aynı zamanda Yahudi geleneklerine göre müziğin önemini vurgulamıştır. Aşkenaz Yahudilerinin etkinliklerde参与做的 ve topluluk için birleştirici özelliği olan, hüzün ve neşeyi aynı anda barındıran müzik türüne "klez-

mer" denir ve mutlaka bir keman ve klarnet içermek zorundadır. Kemancının yüzünün yeşil renkte olması ise yine Chagall'ın renkleri alışılmışın dışında kullanarak duygularını ifade etme biçiminden kaynaklanmaktadır. Yidiş dilinde "yeşil" (grin) aynı zamanda "haif, saf" anımlarına gelmektedir ve dolayısıyla resimdeki kullanımı alegoriktir. Kompozisyonda kullanılan perspektif, gerçeklikten tamamen uzaktır. Yine arka planda Chagall'ın sık sık çizdiği uçan insan figürü mevcuttur, evlerin köşesinde tuvaletini yapan küçük çocuk figürü ise sık kullanılan detaylar arasındadır. Chagall bu figürü, köyünde tuvaletlerin evden ayrı bir yerde olması veya hıç olmaması nedeniyle yerleştirir.

İkinci Yeni şairlerinden Cemal Süreya'yı da çok etkileyen Chagall'ın göz figürleri şairin çalışmalarında sık sık görülür. Özellikle Güz Bitiği kitabında çocukluk anılarından dem vurduğu "11 Beşit" şiirinde Chagall'ın "Ben ve Köy" tablosuna referans vermiştir. Şiir, "mutsuzluğun yeterince hak etmek için / geri döndüm kilometrelere yürüdüm" sözleriyle başlar. Artık her şeyi kabullenmiştir şair ve değiştiremeyeceğinin bilincine varmıştır. Evrenin ona dayattığı fiziksel bariyerleri aşamayacağını bildiğinden, şiirini "sihirli fasulye sırrı" gibi kullanır. Şiirde üvey annesinden "kuyuya sarkitan kadın / saçından kavrayıp kız kardeşim" sözleriyle dem vurur. Çocukluktaki safliğini "gökyüzünden başka şey görmemiş / o göller" imgeleriyle idealize eder. Her ne kadar kırgın olsa da, yine de bir özlem içindedir. Bu durum Chagall için de geçerlidir. Her ne kadar gülen suratlar, çocuksu bir bakış açısıyla karikatürize edilmiş figürler göze çarpsa da, tablodaki renklerin tonları bir ciddiyet ve hüzne işaret eder. "Ben ve Köy" tablosunda da göze çarpan haç işaretlerini ressam, ne Hıristiyanlığa dönmemi düşündüğü için çizmiştir, ne de duyduğu nefretten dolayı kullanmıştır. İsa'nın çektiği acıları ve işkenceleri, Yahudilerin çektilerine benzettiğinden dolayı bu figürler bolca kullanılmıştır. Dolayısıyla, insanlardan empati kurmalarını istemektedir bir yerde. Fakat sonuçta Süreya'nın da dediği gibi: "sığınacak yer kalmadı / Chagall'daki eşeğin gözünden başka." Sonuç olarak, Chagall'ın Vitebsk'le ve Süreya'nın Erzincan'la olan ilişkisi Roth'un Newark'la ya da Joyce'un Dublin'le olan ilişkisinden çok da uzak değildir. Hem ressamın hem de şairin tek sığınağı sanatıdır en nichayetinde

Tiffany'de Kahvaltı (Truman Capote)

OZAN KIRICI

KİTAP

Arka Kapak:

"1940'lı yılların New York'unda hareketli cemiyet hayatı öğleden sonra barlarda içilen martinilerle başlar, Tiffany'de edilen şampanyalı kahvaltlar ile son bulurdu. Bu renkli hayatın ilginç simalarından Holly Golightly, küçük dairesinde erkek arkadaşları için verdiği ev partileri ile dikkat çekiyordu.

Görünüşte eğlenceli ama yüzeysel bir hayat süren bir çocuk - kadın olan Holly Golightly'nin yaşamı çözülmeyi bekleyen gizemlerle yüküdü. Genç bir yazar adayı ise bu gizemleri çözmek için çoktan yola çıkmıştı bile.

Truman Capote'nin bir klasik haline gelen bu uzun öyküsü filme çekildiğinde gizemli ve hüzünlü kadın karakteri ile sinemada da yankı uyandırmış, hem okurların hem de izleyicilerin belleğinde iz bırakmıştır"

Düello Köşesi: Deniz Gül ile başladığımız bu "Düello" köşesinde her sayı, aynı kitabı okuyup kendimizce eleştireceğiz; bir nevi iyi polis – kötü polisçilik oynayacağız, böylece aynı resme iki tarafın bakarak kitabı okumak veya okumamak konusundaki fikri kendiniz verebilirsiniz. Ne de olsa hayat, tüm kitapları okumak için çok kısa! En niyetinde, onların içinden de kendinize uygun olanları seçip bulmalısınız. Umarız, size bu konuda yardımcı olabiliriz.

Kitap: Kapağında bile Audrey Hepburn'ın olduğu kitabı alıp okumaya başladığında, görüntüler isterinsiz olarak gözümün önüne film kareleri olarak gelmeye başladı. Filmleştirilmiş kitapların filmlerini önceden izlemem ki, filmden oluşacak bir önyargı ile kitaba yaklaşmayayım. Fakat Audrey Hepburn, ikonlaşmış görüntüsüyle, hem kitabın hem de film'in isim olarak önüne geçtiği için bunu yapmam pek mümkün değildi: Kitabı okurken Audrey Hepburn'ü gözümün önünde giydırıyor, New York'u aklımda canlandırıyorum. Tüm set ve karakterler romanın ortalarına geldiğimde aklımda ancak ta-

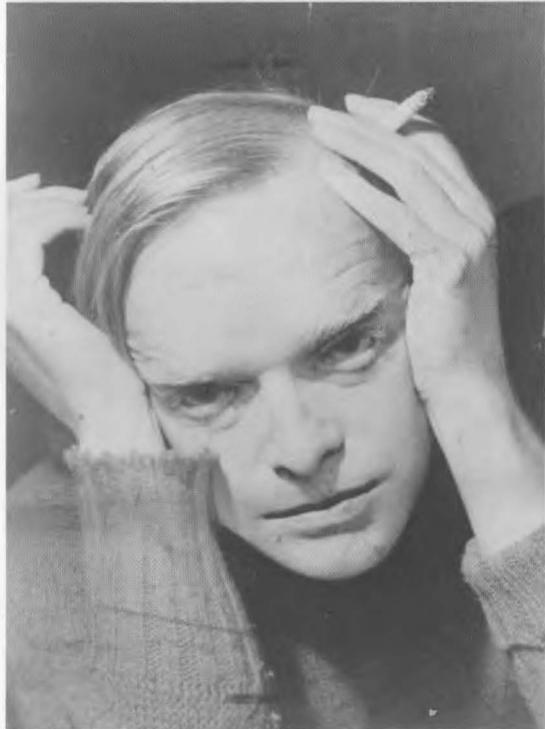
mamlanabilmişti. Kitabın ana karakteri olan Holly Golightly, Capote'nin adından da açıkça vermek istediği mesajla, o kadar çok ışık saçıyordu ki diğer tüm karakterler onun ışığı altında biraz sönükkalyordu.

Kitap, kendisi de hızlı yaşamış olan Capote'nin hayatından ufak tatlı bir kesit gibi geldi bana. Holly'nin üzerindeki sis perdesini yazar bilerek kaldırımadım. Onu, nereden geldiği ve nereye gideceği belli olmayan özgür bir vahşi hayvana benzetmiş. Yerleştiği New York'ta kalamayacağına sebeplerinden biri de bu olarak sunuluyor bize. Kitabın yarısına kadar, ancak Holly'nin karakteri gözümüzün önünde canlanıyor, o da yazarın onu gizemli kılma çabasıyla aklımızda tam olarak oturmuyor. Bu yüzden de diğer karakterlerin dünyasına adım bilmem mümkün olmuyor.

Kitabın başında verilen gizemli birkaç olay, Capote'nin gazetecilikten gelen ustalığı ile sonlara doğru çok iyi bağlanıp çözülsse de iki boyutlu kalan karakterlerin ortasında bu sonuç bile çarpıcı gelmedi bana. Karakterlerin yaşadığı duygusal olaylardan onlarla empati kuramadığım için etkilendemedim.

Kısacası, romanın içine giremediğim için Truman Capote'nin klasiği 'Tiffany'de Kahvaltı'dan büyük bir zevk alamadım. Filmiyle tamamen zıt olduğunu duyduğum sonunu ise mutlu son olmadığı için beğendim. Birine bağlanmaktansa özgürlüğü tercih etmek, Holly'nin yaptıkları arasında bana en mantıklı gelen oldu. Sanırım bu kitabı, müthiş bir edebi klasik olarak ele alıp ilk sayfalarına öyle giriş yapmamalıydım. Kitabı iki günde bitirip kafa dağıttıktan sonra filmini izleyerek güzel bir New York esintisi almak için okumalıydım. Benim, bir okur olarak tavsiyem, çok büyük bekłentilerle değil, kitap siz çekerse okumanız. Naçizane başka bir tavsiyem ise kitabı varsa önce kitabını okuyup sonra isterseniz filmini izlemeniz. Çünkü bazen bir film, kitabın tüm havasını yok eden yegâne araç olabiliyor.

DÜELLO

Ben de Ozan gibi filmleştirilmiş kitapların filmlerini önce izlemesem de, Tiffany'de Kahvaltı benim için bir istisna. Lise yıllarında izlediğim filmin kitabıyı yıllar sonra okuma fırsatı buldum. Aklımda kalan sahneler çoğu zaman hayal gücümün önüne geçse de, ikonlaşmış Holly Golightly karakteri için Audrey'den başkasını düşünmeyeceğimi bilmek beni yine de rahatlattı ve zihnimde biraz da olsa hayal gücüme yer bırakarak sayfaları çevirmeye cesaretlendirdi.

Başından sonuna kitabın ana karakteri Holly, karakteri, yaşam tarzı, tutarsız hareketleri ve yaşadığı döneme göre oldukça uçarı kişiliğiyle okuyucuya bir anda kendine çekiyor. Bu yüzden kitabı okurken kendinizi Holly'e özenir halde bulmanız ve zaman zaman, fark etmeden onu günlük hayatına aktarmanız şaşırtıcı olmayacaktır. Holly ve yan karakterler kendilerine has özellikleri abartısız ve insanın gözüne sokmadan okuyucuya gösteriyor, bu yüzden kitabı yan karakterleri detaylandırmasa bile siz onları çabucak özümsüyor ve hikâyede yerlerini kolayca buluyorsunuz.

Tiffany'de Kahvaltı (Truman Capote)

DENİZ GÜL

Holly'i kendi ağızından dinlemek için can atar halde çevireceğim kitabı sayfalarını maalesef onun iç dünyasına tam anlamlı girememenin üzüntüyle bitirdim. Holly'nin iç konuşmalarını kitaptaki yan karakterler gibi ben de duyamıyorum fakat bu durum Holly'i biraz daha gizemli kılıyor ve beni daha da cezbediyordu. Kendimi Holly'i çözümlemeye çalışır halde buldukça, kitaptaki her cümle ipucuna dönüştü. Kitap bittiğinde merak ettiğim sadece çalkantılı hayatıyla Holly ve etrafındaki koca bir dönemdi. Çünkü dönemi anlamak Holly'i anlamayı kolaylaştırır bir araç olabilirdi. Bu yüzden Tiffany'de Kahvaltı benim için sadece okuduğum bir kitabı olmaktan çok 1950'lerin New York'u tek kişilik bir bilet haline geldi.

Karakterin doğası ve şehrin temposu arasındaki ilişki kitabı ritmini bulmasına yarayan bir sarmal olarak kullanılmış. Karakterleri detaylandırmak için onların kişisel özelliklerinden ziyade, bulundukları mekâna ilişkin detaylar anlatılmış. Mekân, oda ve şehir betimlemeleri kişilerin karakterlerini anlamamız için birçok detay veriyor bize. Bu yüzden kitabı okurken siz de Holly'nin dağınık ve asla toparlamayan odasında oturuyor, bardağına koyduğu içkinin çıkardığı sesi duyuyorsunuz.

Bu kitabı, sadece başına talihsiz işler gelen uçarı bir kızın romanı ya da talihsiz bir aşk serüveni olarak görmek büyük bir hata olacaktır. Kitabı elinizde aldiğinizda, gizemli bir karakteri keşfetmenin ne kadar zevkli olduğunu fark edecek ve hiç gitmediğiniz bir şehri给您에게 keşfetmenin keyfini hissetmenin rahatlığını duyacaksınız. Dahası, kitabı bitince eğer izlememişseniz, sizi bekleyen ve hayalin ötesine geçebilen uyarlama bir film siz bekliyor olacak. Ama eğer benim gibi zaten izlemişseniz de bir daha izlemenin kötü ne yanı olabilir ki?

@dlndgrmnci

@lilamorr

@perihanboyaa

@nurtank61

@morbadem

@berduskitapligi

@luzdelalun_

@mineuysal

@madameflaneur

@twobookreaders

@merveeyucell

@busekongur

@sevdeucmak

@beyzaustuner

@pasaqimu

@ceataykan

@selmin_

@ahuecegun

@selmaklcsln

@gokceiskeceli

#kafkaokur etiketi ile Instagram'da derginin fotoğrafını paylaşın, bir sonraki sayıda yayinallyalımlı...

Son Şeyler

Kafka Okur Fikir Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yazı Gönder

Yazılılarınızı, çizimlerinizi, öneri ve görüşlerinizi editor@kafkaokur.com adresinden bize ulaştıabilirsiniz.

Abonelik

Bireysel	(Yıllık) 48TL
Kurumsal	(Yıllık) 96 TL
Yurtdışı	(Yıllık) 48 EUR

Akbank IBAN - Gökhan Demir
TR82 0004 6007 8588 8000 0645 62

Fatura ve kargo işlemleri için Adres,
Telefon ve TC kimlik numaranızı
bilgi@kafkaokur.com adresine
gönderiniz.

Turgut Uyar Sf. 4

Uyar, Turgut. (2003) Ne Güzeldi Senin
Çılgınlığı. İstanbul: Adam Yayıncıları, s. 11
Uyar, Tomris. (1999) Şiirde Dün Yok Mu.
İstanbul: Can Yayıncıları, s. 52
İbid., s.260

Geyikli Gece sf.7

İllüstrasyon: Ceren Demiral

Hazreti İnsan sf.11

İllüstrasyon: Leyla Özlüoğlu

Kafkaesk Varoluş sf.13

İllüstrasyon: Damla Katuk

Sana Anlatmak İstiyorum sf.14

İllüstrasyon: Filiz İrem

Bir Ben Kaldım Dünyalı sf.15

İllüstrasyon: Beste Kopuz

Iffetsiz Bir Şiir Üzerine sf.24

İllüstrasyon: Songül Çolak

Bu yazı ilk olarak 1935 yılında Caballo
Verde (Yeşil At) adlı derginin giriş yazısı
olarak kullanılmıştır.

Cehennem Başkalarıdır sf.29

İllüstrasyon: Hilal Kosovalı

Stefan Zweig, Satranç sf.30

İllüstrasyon: Esra Uygun

Paralel Aşklar Teorisi sf.31

İllüstrasyon: İrem Onay

Çarpışma sf.32

İllüstrasyon: Filiz İrem

Tiffany'de Kahvaltı (Truman Capote) sf.38

İllüstrasyon: Ceren Demiral

Arka Kapak

İllüstrasyon: Seren Suyabatmaz

Katkıda Bulunanlar

Fatih Cerrahoğlu

Burcu Baraz

Erkan Baraz

Ali Çam

Cengizhan Genç

Nergis Seli

Hilal Kosovalı

Beste Kopuz

Aykut Şerefoğlu

İrem Onay

Rukiye Büyüksoy

Ceren Soyer

Eda Tunuz

Afife Demir

erlauben nicht die zwei Tiere
die färbelt frechlich
kommen, den Fehler macht
Tollung der Tiere einer re
i lachend beginnen
der gelan wies er meiste
re Sport denen im K
ortete mit einigen fliehen
und hinnehmen, welche es
samt führt. Dieser Tiere
verabscheide zu nächsten
hatten und in kleinen
Unbehagen den er in d
and. Wenn er sich spra
waren aber nur selten
ede am dem Mund, er
der sonst erhole er
er kann leicht im
verwirrte er noch reg
Tolierung des mehr hat
tad wieder auch sprack
inen, denn der Fehler
Direktor einige Jahre
k. das ihm die Mögl
er Tägen zum Aprikos
Frucht nicht sehr viele
davon waren nur selber so
sehr verlangt er auch von
gut die Lippen bewegen.

“İnsanların hiçbir şey öğrenecek vakitleri yok artık. Her şeyi satıcılarından hazır alıyorlar. Ama dost satan bir satıcı olmadığından, insanların dostları da yok artık.”

Küçük Prens - Antoine de Saint-Exupery